

Å bli rik på opplevelser...

Å bli rik på opplevelser...

Evaluerings av ”Ferie for alle” –
et tilbud fra Røde Kors i Aust-Agder

Av:

Carl Christian Bachke
Jan-Erik Hallandvik
Sigrid Melbye Hødnebø

Skriftserien nr. 135e
60 sider.

ISSN: 1503-5174 (elektronisk utgave)
ISBN: 978-82-7117-613-6 (elektronisk utgave)

© Høgskolen i Agder, 2007
Serviceboks 422, N-4604 Kristiansand

Design: Høgskolen i Agder

Emneord:
Ferieturer
fritid
sosialpolitikk
frivillige organisasjoner
evaluering

Innhold

Forord.....	7
Sammendrag	9
Innledning	11
Hvorfor en studie av Røde Kors sitt fritidstilbud "Ferie for alle"?	11
Hva er tilbudene innenfor "Ferie for alle"?	12
Informanter, undersøkelsesopplegg og disposisjon.....	13
"Ferie for alle" sett i et faglig perspektiv	14
Kommunale vurderinger av ferietilbudene	15
Er det behov for ferietiltak?.....	15
Hvorfor velge Røde Kors?.....	16
Ansatt og leder.....	17
Styrer økonomien de kommunale prioriteringene?	18
Hvem kommer med?	19
Fremmedspråklige kan ha spesielle behov	21
Noen får ikke – og noen over flere år.....	21
Noen punkter til ettertanke	22
Hovedvurdering: Godt og trygt opplegg	23
De frivillige lederes vurderinger.....	24
Det er viktig å finne gode ledere	24
Gjennom forberedelsene legges grunnlaget for en vellykket tur	26
Hvordan gjennomføres turene?	27
Hva er ledernes vurderinger av Danmark/Sverige, England og Boy Lesley turene?	28
Hva med Eidene/Langedrag og Haraldvigen?.....	29
Hva er så årsakene til at en har lyktes?.....	30
Oppfølgingsarrangementene bidrar til å gi en helhetlig opplevelse.....	30
Hva er ledernes vurdering av betydningen av turene for deltagerne?.....	31
Deltakeres vurdering av ferietilbudene.....	32
Deltakernes vurdering i en hovedsum: "veldig, veldig bra!"	32
Danmark/Sverige: "Det var veldig gøy!"	33
England: Fra "Alt stort sett bra" til noen mer kritiske merknader	35
Haraldvigen: "Jeg har lært mye av de."	37
Eidene og Langedrag: "Dette var supert"	38
Hovden og andre reisemål: "Turen var ok"	39
Hva er hovedinntrykkene?.....	39
Forbedring og utvikling	40
Litteratur:	45
4 Vedlegg	

Forord

Denne rapporten er laget av tre ansatte på høgskolen i Agder etter oppdrag fra Røde Kors i Aust-Agder. Den omhandler ferietiltak for barn og ungdom i regi av Røde Kors. Vi ønsker å takke alle som har deltatt i undersøkelsen. Det gjelder i første rekke de frivillige ledere og ansatte i kommunene som har satt av tid for å bli intervjuet, og barna og ungdommen som har fylt ut spørreskjemaet. Vi takker også Røde Kors for oppdraget og koordinator Bjørg Hopstock for godt samarbeid. Selv har vi gjennom dette arbeidet fått innblikk i et viktig, men i vår tid et på mange måter glemt, sosialpolitisk tiltak.

Arendal, 07.02.2007

Carl Christian Bachke, førstelektor
Jan-Erik Hallandvik, førsteamanuensis
Sigrid Melbye Hødnebø, høgskolelektor

Sammendrag

Nordmenn reiser mye på ferie. Faktisk har aldri så mange reist så mye som i dag. Men ikke alle kommer på ferie. Denne evalueringsundersøkelsen tar for seg ferietilbud for barn og ungdom med spesielle behov. Ferieoppleggene blir organisert og delfinansiert via Røde Kors i Aust-Agder. Flesteparten av deltakere blir i tillegg støttet økonomisk av kommuner i fylket.

Undersøkelsen viser at det er et klart behov for de typer ferietiltak som Røde Kors har satt i gang. På tross av en generell velstandsøkning i Norge og at mange typer ferieopplegg er blitt relativt billigere, er det en forholdsvis stor gruppe med barn og unge som ikke har mulighet til å reise på ferie. Disse ville kunne ha stort utbytte av slike ture som Røde Kors tilbyr. Årsakene til at barn og unge ikke drar på ferie er flere. For mange skyldes det fattigdom i familiene, men det kan også være andre grunner. Uansett grunn kan det føre til at en stor oppvoksende gruppe blir fattige på opplevelser.

Ferier er viktig for å slappe av og å få nye opplevelser og nye impulser. I noen tilfeller er det av betydning at familiene kan være sammen under helt andre rammer enn dem man har til daglig. I andre tilfeller kan det være en fordel at familiemedlemmer er borte fra hverandre for en stund. Et forhold som antakelig har fått større betydning de siste årene, er feriens sosiale og statusgivende funksjon. Ungdom som aldri har ferieopplevelser å fortelle om, vil fort bli utenfor i venneflokk. For slike grupper av barn og ungdom kan organisert ferie være et spesielt viktig sosialpolitisk tiltak.

Både de kommunalt ansatte som hadde ansvar for å plukke ut deltakerne, og lederne som var rekruttert via Røde Kors, var stort sett samstemte om at ferieoppleggene gjennomgående var vellykkete. De fleste deltakerne var av samme mening. I stor grad traff ferieoppleggende riktig målgruppe, og var tilpasset de aktuelle deltakerne. Ferieopplegget til Aust-Agder Røde Kors var vellykket fordi:

- ⇒ Det blir gitt et differensiert opplegg mot ulike aldersgrupper.
- ⇒ Man hadde klart å engasjere dyktige og engasjerte ledere.

- ⇒ Opplegget i ferieturene hadde en passe blanding av planlagte og ikke planlagte aktiviteter.
- ⇒ Det ble aktivt gitt både informasjon på forhånd og oppfølging i form av samlinger på etterhånd. Dette gjorde at deltakerne fikk mulighet til å forberede seg i forkant og å bearbeide inntrykk i etterkant.
- ⇒ Man hadde en person ansatt for å organisere turene. Vedkommende sørget blant annet for god kontakt med kommunene.
- ⇒ Man hadde et bevisst forhold til utvelgelse av deltakere på ferieoppleggene.

Røde Kors i Aust-Agder er av informantene gjennomgående berømmet for innholdet i og måten som ferieoppleggene ble organisert på. Det ble imidlertid også pekt på mulige utviklings- og forbedringsområder. Synspunkter på dette siste er gjennomgått og drøftet på slutten av rapporten.

Innledning

Hvorfor en studie av Røde Kors sitt fritidstilbud "Ferie for alle"?

Ferier er for nordmenn et vanlig og populært fenomen. I 2005 var 2,6 millioner nordmenn på turer med minst 4 overnattinger. Mange var på flere turer: Det samme året reiste nordmenn på hele 3,1 millioner lange turer til utlandet. Dette er mer enn noensinne, og er en økning i denne type reiser på 37 prosent siden 1999. Nesten 60 prosent av ferieovernattingene i 2005 var i utlandet.

På denne bakgrunnen kan man spørre seg: Når så mange reiser på ferie, trenger man da organiserte og subsidierte ferietilbud i tillegg? En pekepinne får vi når vi ser på hvordan ferietilbudene er fordelt. Ikke alle nordmenn har reell anledning til ferie. Statistikken viser at det er ca 2,6 millioner nordmenn i alderen 16-79 år som kommer på ferie. Altså er det en stor gruppe som *ikke* reiser på ferie. I gruppen mellom 16 og 24 år var det for eksempel i 2005 over en fjerdedel som ikke hadde ferie¹. Nå trenger naturligvis det ikke å ha ferie et år å være et problem. Mange velger ferier frivillig bort til fordel for arbeid og studier. De planlegger kanskje å ta det igjen til neste år. Men en stor gruppe barn og unge får, selv i vårt velferds-samfunn, aldri ferie fordi de ikke har råd, eller fordi ingen i deres nære omgivelser ser seg i stand til å gi dem det. Dette kan innebære at de blir fattige på opplevelser og mangler viktige sosiale referansepunkter. Begge deler kan bli et problem for dem. Det er på denne bakgrunn at ferietiltakene til Røde Kors i Aust-Agder på sees.

Denne evalueringsstudien tar for seg Aust-Agder Røde Kors sine organiserte ferietilbud. Grunnen til at studien foretas nå kan føres tilbake til flere forhold. For det første har Røde Kors i Aust Agder vært en tilbyder i ca. ti år. Det er derfor naturlig at det foretas en evaluering av de ferietilbudene som har vært gitt i denne tiden. For det andre har det generelt sett vært foretatt få evalueringer av ferietilbud for barn og unge. I frivillig sektor er det mer tradisjon på å bruke penger på saken og personer som er direkte involvert, enn å investere i "forskning på egen aktivitet". Slik sett er en studie som denne banebrytende. For det tredje har Aust-Agder Røde Kors etter hvert utviklet en nært og godt samarbeid med andre aktører og medhjelpere i offentlig sektor. En evaluering kan således være nyttig også for disse. Og den kan være nyttig for å utvikle et videre samarbeid.

---

¹ Tallene er fra Statistisk Sentralbyrå: <http://www.ssb.no/emner/00/02/20/ferie/>

Den mer konkrete grunnen til at undersøkelsen ble gjennomført nå, er at det høsten 2005 ble undertegnet en samarbeidsavtale, som også omfattet forskning, mellom Vernepleierstudiet ved Høgskolen i Agder og Røde Kors. I 2006 hadde begge institusjoner fått avsatt ressurser til å gjennomføre denne studien.

Hva er tilbudene innenfor "Ferie for alle"?

Røde Kors i Aust-Agder har flere ferietilbud, og de varierer både med hensyn til reisesteder og hvem som er deltakere. Med reisemål som inndelingskriterium er det følgende opplegg:

- **Langedrag Fjellgård** i Buskerud hvor *familier med små barn* i sommerferien får oppleve dyrestell og natur i tilknytning til de programmene som stedet tilbyr gjestene. Eksempler på slike aktiviteter er fjøsstell, ysting, pinnebrødbaking, grilling på bål, seterdag, riding og kanopadling. Stedet har vært benyttet i to år: 2005 og 2006, med 37 deltakere til sammen.
- **Eidene ved Tønsberg** hvor det er også *familier med små barn* som er på sommerferieopplegg. En del aktiviteter overlapper med Langedrag. Andre er mer preget av nærhet til sjøen. Røde Kors har sendt deltakere til Eidene i perioden 2000-2004, med totalt 96 deltakere.
- **Sommerturer til Sverige eller Danmark** hvor målgruppa er *store barn/unge ungdommer*. Danmark har vært reisemålet igjennom alle årene fra 1996 til 2006, minus 2002 og 2005 hvor Sverige ble besøkt. I alt var det til og med våren 2006 registrert 222 deltakere. Aktiviteter omfatter bl.a. også tivolibesøk, badeland, etc.
- **England** hvor målgruppa er *eldre ungdommer*. Dette er også et sommerarrangement. Opplegget omfatter reise med båt/buss, tivoli, "go ape", padling, ballspill, kino, shopping, m.m. Antall deltakere er 113, og de fordeler seg rimelig jevnt over årene fra 2000 til og med 2006.
- **Haraldvigen leirskole v/Kristiansand**, hvor det er snakk om et tvedelt tilbud. For det første er det noen som har vært der i sommerferier, i alt 10 personer. I årene fra og med 2003 til 2006 har det vært organisert et høstferietilbud med bl.a. studenter fra vernepleierstudiet som medhjelpere. Målgruppa er *barn i alderen 8 til 12 år*. Totalt har disse turene hatt om lag 175 deltakere. Opplegget er preget av sjøaktiviteter som fiske, roing, padling, seiling, bading, samt ballspill, sporlek, osv.

- **Hovden i Setesdal** med vinterhelg for *ungdom* som aktivitetsramme. Turene har pågått side 2001 og har hatt 42 deltakere i alt på disse årene.
- **Seiltur med Boy Leslie av Arendal** er et opplegg for *ungdom* som får være med på fem dagers tokt langs Sørlandskysten. Aktivitetene knytter seg mye til det en kan finne på om bord på en seilbåt, samt noen ”strandhugg”. Turen ble arrangert første gang sommeren 2006 og åtte deltakere var med.

Informanter, undersøkelsesopplegg og disposisjon

Hovedhensikten med evalueringen har vært å få mer innsikt i *hvordan oppleggene til Røde Kors sine fritids-/ferieturer har fungert, og hvordan de blir vurdert av ulike aktører*. En vesentlig del av deltakerne er henvist fra kommunale instanser, som dermed er viktige aktører og samarbeidspartnere. I første del av rapporten er det sett på hvordan dette samarbeidet med det offentlige fungerer. Ti kommunalt ansatte i det offentlige, fra barnevern, helsesøsterarbeid og innvandringssektor er intervjuet. Hensikten er å få synspunkter på organisering, utvelgelse, samordning, og ”ferie” som et ansvarsområde for kommunene.

Det er de frivillige *lederne* som har størst ansvar for opplegg og innhold i turene. Andre del tar for seg deres erfaringer og hvordan disse vurderer oppleggene. I alt ti ledere er blitt intervjuet, og de har til sammen erfaringer fra alle de ovennevnte turer. Den viktigste gruppen er likevel deltakerne. Den tredje delen av rapporten tar for hvordan de opplever tilbudet, eller tilbudene, de har vært med på. Deltakernes vurderinger er kommet fram gjennom bruk av spørreskjema. Skjemaet er utformet slik at deltagerne både kan vurdere det de har vært med på, og hvilken betydning de mener dette har hatt for det daglige livet i etterkant, samt å gi innspill til forbedringer. I alt 24 personer har svart.

Dette er en evalueringsstudie. Begrepet *å evaluere* brukes i intervjuer og spørreskjema synonymt med begrepet *å vurdere* som vi har benyttet både i hovedproblemstillingen og i delspørsmålene. I denne rapporten benytter vi uttrykkene som synonyme: *å fastsette verdien av noe*, eller *bedømme, dømme om, verdsette* (Landrø & Wangensteen, 1994:608). For studien er det innhentet tillatelse fra Datatilsynet via Norsk Samfunnsfaglige Datatjeneste (NSD).

”Ferie for alle” sett i et faglig perspektiv

Det er lite faglitteratur når det gjelder kombinasjoner av temaer som *frivillighet*, *ferier*, *ungdom* og *fattigdom*. Det er således skrevet lite om hva frivillige organisasjoner tilbyr av feriereiser til barn og unge, og hvordan disse vurderes av de impliserte (Øvrevik 2002, Fridberg 2000). I sin doktorgrad ser Bergquist (1996) også på organiserte feriereiser, og på hvilke formål de har. Han peker på at deltakerne gis opplevelser på linje med de fleste i befolkningen for øvrig, og at de mottar også elementer av terapi, f. eks. ekstra tilgang på sol, lindrende vann-/badeaktiviteter, osv. Disse formålene trenger ikke å utelukke hverandre, men kan være til stede samtidig. Flere forfattere har pekt på at en generell ”fritidspolitik” lett kan medføre at de ubemidlede fort kan falle utenfor (som Sandell & Sörlin, 2000:257). Utbredelse og virkninger av dette er imidlertid lite analysert. Slike faglige hull legitimerer også hvorfor det er interessant med en slik undersøkelse som Aust-Agder Røde Kors har bedt om. Organisasjonen har i sin begrunnelse for feriereisetiltaket ønsket å motvirke at enkelte barn og unge skal komme ”på fattigkassa” når det gjelder opplevelser som etter hvert er blitt vanlige for store deler av befolkningen.

Feriereisene er i stor grad basert på *frivillighet*. For det første er Røde Kors en ”frivillig”, ikke statlig og ikke kommersiell organisasjon, selv om den etter hvert har fått en god del ansatte. For det andre er reisene i stor grad basert på frivillig innsats fra den enkelte. Gjennom frivillig innsats lærer folk noe annet enn det som nødvendigvis er nyttig i yrkeskarrieren. Frivillighet kan innbære innsats på områder der velferdsordningene ikke strekker til, og behovet for frivillig innsats i vår velferdsstat er understreket av politikerne. Fordi det alltid vil være slike ”lommer”, kan det hevdes at bygging av folkehelse er avhengig av den frivillige innsats. For mange er frivillig innsats for andre også noe av det som gir mening til livet. Det er en del av ”det gode liv”. For enkelte kan også frivillighet være en del av en karriere. Det kan for eksempel skje når studenter eller ansatte deltar på tiltak i regi av frivillige organisasjoner (Storvik 2005, Veigård 2001, Sæther 2003). Slike synspunkter peker på mulige grunner til at folk lar seg rekruttere til å være ledere på ”Feriereiser for alle”.

Det er i vårt samfunn ingen klar grenseoppgang mellom frivillig og offentlig innsats på det sosiale området, og spørsmålet har vært drøftet i lang tid (jf. Janfelt (red.), 1999). En tilnærming til problemstillingen er å se på det som et spørsmål om best mulig synergi for målgruppa ved at begge sektorer samordner sine anstrengelser. Røde Kors har for øvrig satt temaet på dagsorden. Gjennom publikasjonen ”Frivillighet i endring” pekes det på en del sider i samarbeidet en må være oppmerksom på:

Samarbeid på tvers, aktivitetsfokus, rekruttering og profilering, oppfølging/”pleie” av frivillige, profesjonalisering, ulikheter av organisatorisk art, samt lovverkets muligheter og begrensninger (Jensen & Sølberg 2003). Gjennom denne undersøkelse vil det i tillegg kunne belyses noen aspekt som til nå har fått lite oppmerksomhet.

Kommunale vurderinger av ferietilbudene

I denne delen ses det på ferietiltakene gjennom øynene til de kommunalt ansatte i hjelpe-apparatet. Presentasjonen bygger på 10 intervjuer. De fleste med ansatte i barnevernsetaten, men det er også ansatte knyttet til henholdsvis innvandrer tiltak, helsesøsterarbeid og ungdomsarbeid.

Er det behov for ferietiltak?

Et spørsmål som ble reist var hvordan det ble sett på *behovet* for offentlig støtte til ferietiltak for barn og ungdom. Å gi støtte til ferie er ikke lovpålagt. I en trang kommunal hverdag er det ikke alltid selvfølgelig at dette skal prioriteres framfor andre tiltak. En barnevernsskurator sa: *”Det er jo bare som et blaff i en hverdag.. Så en kan jo av den grunn lure på om det er riktig å bruke penger på det.. Jeg tenker at det er det.”*. De fleste vi hadde kontakt med, tenkte litt som henne. Hva er så begrunnelsen de kommunale saksbehandlerne gir for støtte til ferier for barn og ungdom? På den ene siden kan ferie defineres som et ”luksus” fenomen, som ligger i grenselandet til sosiallovens bestemmelser om hva som det skal gis støtte til. På den andre siden kan det argumenteres for at ferie er et virkelig behov i dagens samfunn. Den kan ha flere funksjoner. Det å komme bort og få opplevelser sammen kan styrke familiesamholdet. Ferie kan også være nødvendig for å få nye krefter. Flere pekte på at for utslitte barnefamilier kan en ferie bidra til å ’holde hodet over vannet’. Utslittheten kan skyldes hard jobbing og/eller dårlig økonomi, men også andre vanskelige forhold innad i den enkelte familie. Noen ganger er det samspillet som ikke fungerer, og det kan være bra med nye rammer. Men også av hensyn til barna kunne det i noen tilfeller være et poeng å gi dem et tilbud *borte* fra familien. Av og til kunne ferietiltakene også fungere som avlastningstiltak for fosterforeldre. Jevnt over er det imidlertid normalt at fosterbarn reiser sammen med familien på ferie.

Ferietiltak kan også ha stor betydning for barn- og unges utvikling. Flere pekte på at det finnes barn og unge som er ”*fattige på opplevelser*”. Når de reiser bort, mottar disse nye impulser som man ikke får i dagliglivet. Det gis mulighet til å treffe nye mennesker og å få venner. Det finnes mange barn og unge som gjennom familiene aldri får et ferietilbud. Kommunene kan da finne det riktig å gi et slikt tilbud fordi det er bedre enn at de går ”*og sviver hjemme*” i ferien. ”*Noen barn er mer sårbare enn andre..*” ble det også sagt. Disse kan ha spesielle feriebehov. Men det er ikke bare selve ferien som er viktig. Det å ha en ferie å se fram til, eller tilbake på, kan i seg selv skape mening og innhold i dagliglivet.

Alle intervjupersonene i kommunene understreket imidlertid at ferie også har en viktig sosial betydning utover selve turen. Ungdom som kommer tilbake til skolen på høsten og ikke kan fortelle om en ferie, kan bli satt utenfor i ungdomsmiljøet. Det å kunne berette fra en ferie ”*kan gi status i ungdomsmiljøet*”, og vil for sårbar ungdom være utrolig viktig. Bare det å si til andre at ”*.ja, jeg har også vært på ferie..*” kan være et bidrag til inkludering i et ungdomsmiljø. Et tankekors er det at barn ofte blir møtt med stiloppgaver som: ”*Fortell om en ferieopplevelse fra i sommer*”, når skolen starter opp om høsten. Organiserte ferieturer gir i dette perspektivet deltakerne mulighet til å svare på slike oppgaver. En informant sa at kommunen prioriterte feriereiser fordi man fulgte *normalitetsprinsippet*: Man ville skape en erfaringsbakgrunn for deltakerne som var mest mulig like den til andre barn. For enkelte barn og ungdom kunne organiserte ferier være det eneste tilbudet. Dette kunne for eksempel være tilfelle når familien også manglet besteforeldre eller andre i nær familie å reise til.

Hvorfor velge Røde Kors?

Samlet er det altså flere gode argumenter for at en gruppe barn og ungdom bør gis tilbud om ferie utover det familien er i stand til. Det er imidlertid ikke en selvfølge at et slikt tilbud skal gis gjennom en frivillig organisasjon, og at denne organisasjonen er Røde Kors. I flere kommuner ble det nevnt at man i løpet av et år fikk flere tilbud i posten fra andre frivillige organisasjoner, eksempelvis fra Blå Kors, Arbeidernes edruskapslag, Grønn Omsorg, Handicapforbundet, Blindeforbundet og andre. Noen kommuner la slike tilbud i skuffen, andre brukte flere ulike feriearrangører.

En del kommuner benyttet seg av lokale ferie/helgetilbud. Et par kommuner sendte ungdommer til Røyland gård i Aust-Agder, hvor man blant annet har en nyopprettet

Villmarkscamp for ungdom fra 12-13 år og oppover. Det ble også i noen kommuner benyttet lignende private tilbud utenfor fylket, som Rogaland. Røde Kors tilbud i andre landsdeler enn de som eksplisitt tas opp i denne evalueringen, ble også noe benyttet: Haraldvangen og Merket. Det sistenevnte, som ligger mellom Fagernes og Gol, ble fremhevet fordi den gav familier en mulighet til en "helnorsk" juleferie.

Noen kommuner arrangerte også ferietilbud selv. I en kommune engasjerte man voksne ungdommer/studenter til å lage opplegg for skoleungdom med spesielle behov. I andre kommuner organiserte man egne turer til Kongeparken ved Stavanger, Badeland i Bø i Telemark, Tusenfryd utenfor Oslo og lignende. Imidlertid ble det gjennomgående sett på som svært positivt at det kom tilbud "utenfra", og at det på mange måter var "naturlig" at de offentlige tilbudene ble utfyllt på den måten.

Kommunene var forskjellige på det viset at noen i stor grad gav ferietilbud, andre i liten/mindre grad. Flere av dem som i stor utstrekning valgt å bruke tilbudene fra Røde Kors, kunne i tillegg ha benyttet andre tilbud. Kjennskapen til tilbudene fra Røde Kors varierte. Noen kjente dem svært godt, andre mer perifert. Et viktig punkt angående kjennskap er grad av gjennomstrømming i kommunale stillinger. Når en ansatt slutter i jobben, kan også oppmerksomheten og fokus på ferietiltak forsvinne. Derfor må ofte organisasjonene i mange tilfeller holde en løpende kontakt opp mot kommunene. Noen kommuner valgte bare Røde Kors tilbudene. En viktig grunn var at de i seg selv ble vurdert som kvalitetstilbud: *"Vi holder oss til Røde Kors fordi de har et kjempegodt konsept"*. En annen grunn var at Røde Kors var god til å samarbeide og kommunisere med kommunene.

Ansatt og leder

De kommunale saksbehandlere var ikke utelukkende oppdragsgivere. I enkelte tilfeller kunne de også være med som ledere på ferieturene. Dette hadde flere positive sider, blant annet den at disse representerte fagekspertise innen miljøarbeid. Det kan for ungdommene også ligge trygghet i det å vite at en de kjenner er med på turen. I én kommune ble sagt at man noen ganger hadde opplevd at de ungdommene som hadde sagt ja til å bli med, sa nei i siste runde: Det ble opplevd som for farlig. Slike erfaringer syntes å være sjeldnere i den kommunen som mest regelmessig sendte med en av sine egne som turledere.

Deltakelse ble opplevd som verdifullt også fra de deltagende saksbehandlernes side. En fortalte at hun hadde vært med på tur til England. Dette hadde gått av arbeidstiden

hennes. Hun hadde jobbet hele døgnet i syv dager uten overtidsbetaling. Og hun synes det var vel verd innsatsen fordi hun fikk så mye igjen. I en annen kommune hvor en ansatt var med som leder, kom vedkommende tilbake og sa hun var ”*imponert*” over det gode opplegget. Slike deltakere vil trolig fungere som gode ambassadører og portåpnere for ferieopplegget i kommunene.

Styrer økonomien de kommunale prioriteringene?

En grunn til at det kommunale hjelpeapparatet er involvert i ferietiltakene til Røde Kors, er at kommunene kan dekke hele eller deler av utgiftene til turene. I de fleste kommunene som er spurt, dekker de normalt egenandelen til de barna som blir med. Denne omfatter reise og opphold. I tillegg ble noen steder lommepenger, pass, nødvendige klær og lignende dekket etter behovsvurdering.

Enkelte kommuner har en egen budsjettpost for ferietiltak under barnevernet. I andre tas det bare fra det generelle budsjettet etter behov. I de fleste kommuner er dette barneverns-budsjettet, men det kan også være budsjett knyttet til flyktninger. Andre etater måtte samarbeide med barnevernstjenesten for å få finansiert opphold, eller de hadde spesielle midler på mer ad hoc basis, som ”*storbymidler*” som kunne brukes til slike tiltak.

Konsekvensene av budsjettpraksis kan være store i forhold til ferietiltakenes plassering på den kommunale agendaen. En egen budsjettpost kan synliggjøre behovet, og føre til prioritering av ferietiltak. Når et tiltak først er inne i det kommunale budsjettssystemet, har det en tendens til å bli der. Men andre mekanismer spiller naturligvis også inn ved prioritering. Enkelte kommuner har lokale rutiner og tradisjoner for at feriebehovet settes på dagsordenen, uavhengig av budsjettpraksis. Og enkeltledere og saksbehandlere kan ut fra faglige grunner fungere som sterke talsmenn for ferieordninger.

I noen kommuner ble ferietiltak nedprioritert. For eksempel kunne budsjettposten som tidligere gikk på ferie- og fritidstiltak, være fjernet. Dårlig økonomi ble oppgitt som grunn i disse tilfellene. Resultatet i en slik kommune var at man ikke på fem år hadde finansiert ”ordinær” deltakelse på slike tiltak. Kommunen hadde imidlertid fått fullfinansiert noen turer fra Røde Kors, og også i noen, men liten grad benyttet midler fra det ordinære barnevernbudsjettet. Faglig ansatte i kommunen så at feriebehovet eksisterte.

Det er imidlertid ikke helt enkelt å vurdere om den manglende prioriteringen av ferietiltak i hovedsak skyldes dårlig økonomi, eller manglende fokus og prioritering. Enkelte informanter var tydelige på at den kommunale økonomien hindret dem i å bruke Røde Kors tilbudene for mye. Haraldvigen er et unntak, fordi opphold her er gratis. Flere understreket at de trodde at tilbudene ellers ville bli mer benyttet dersom egenandelene falt bort/ble redusert. Det ble pekt på at kommunene i mange tilfeller også måtte dekke transport til og fra, nye klær og annet utstyr. Utgiftene til en tur kunne således samlet bli forholdsvis betydelige. Men flere sa at ferietiltak ikke representerte så store utgifter at den kommunale økonomien i seg selv var et virkelig problem – i hvert fall ikke i forhold til dem med størst behov. I flere tilfeller syntes det som saksbehandlerne syn på verdien av ferietiltak var den bestemmende faktoren. Behov for ferie er ikke å betrakte som et ”objektivt” behov: Det er i ikke liten grad en skjønnssak. Og kommunale beslutningstakere må også vurdere dette opp mot andre behov og andre tiltak. Det kan imidlertid synes som om kjennskap til tiltakene er en selvstendig faktor for hvor høyt de skal prioriteres. Selv om de fleste kjente til tilbudene fra Røde Kors, varierte kunnskapen om dem. Enkelte informanter mente at organisasjonene burde presentere tilbudene bedre, for eksempel ved i større grad å reise rundt til kommunene.

Hvem kommer med?

I de fleste kommunene var det barnevernet som normalt valgte ut deltakere til ferietiltak. Men i noen kommuner kunne flere instanser være involvert: Flerkulturelt kontor/ flyktningkontoret, helsesøstertjenesten, kulturkontor og lignende. Det ble også nevnt at skoleetaten burde vært sterkere involvert. For en samarbeidspartner er det slik at kommunene ofte ikke fremstår som én aktør, men to eller flere. Flere av de intervjuede saksbehandlerne sa at de ikke hadde informasjon om i hvilken grad *andre* kommunale instanser sponset turer. Det var for øvrig kjennskap til at Røde Kors enkelte steder også rekrutterte barn og ungdom direkte gjennom sine lokallag. Et sted ble det pekt på at det kanskje kunne være behov for litt mer samordning her.

I de involverte kommunene var det ulike *prosesser* i forhold til å velge ut deltakere. De aktuelle kandidater kunne bli vurdert nøye. Et sted ble det fortalt at barnevernsarbeiderne kom sammen og så gjennom ”listene” sine for aktuelle kandidater. Det var en ”kvote” for barn som skulle på ferietiltak, og så hadde man et fordelingsmøte hvor hver enkel kurator ”slåss” for sine aktuelle kandidater. ”Hver

enkelt ville jo gjerne ha sendt flest mulig av sine... ”Så blir det en avveining av hvem som bør reise..” I en kommune, som sendte forholdsvis mange, ble det sagt at man hadde fokus på dette hele året. Når tiden for beslutning kom, var det forholdsvis klart hvem som hadde størst behov.

Et *kriterium* som gikk igjen i svært mange kommuner, var at utvelgelsen skjedde på bakgrunn av foreldrenes situasjon. I en del hjem var de økonomiske forholdene så dårlige at det aldri eller svært sjeldent var mulighet for ferie, verken for barn eller voksne. I slike tilfeller kunne kommunalt bidrag være avgjørende for feriemuligheten. Men det trengte ikke å være ”rene” økonomiske vurderinger, også sosiale *kriterier* kunne være viktige. Én informant fortalte at de konsekvent valgte ut eneforeldre til å dra på familieturene. Flere pekt på at noen barn kunne være ”*fattige på opplevelser*”, og årsaken kunne ligge i at foreldrene ikke klarte å disponere penger, eller prioriterte ferier. Årsaken kunne også ligge i fysiske eller psykiske problemer hos foreldrene. Slike forhold kunne gjøre ”*at foreldrene ikke kan ta dem med på ting, med på aktiviteter*”. Barna kunne således generelt ha det litt ”*stusselig*”. Det var imidlertid en bevissthet om at aktuelle kandidatene ikke burde være for belastet eller være svært utagerende. De som ble valgt ut, var de forholdsvis velfungerende som ble vurdert til å kunne ha nytte av et slikt tilbud.

Det ble, fra en av de mest aktive kommunene, understreket sterkt betydningen av at det var viktig å nytte ferietiltakene til å styrke familien. ”*Man skulle ikke overta ungene deres*”. Derfor hadde man som prinsipp å ansvarliggjøre familien mest mulig. Det var familien og ikke et kommunalt kontor som hadde kontakten med Røde Kors etter at selve deltakelsen var etablert. I dette perspektivet kunne det være riktig også å legge et økonomisk ansvar på familien. Kommunen dekket normalt bare utgiftene til pass og reise. Lommepenger utover dette dekket familien. Når ungdommene skulle på tur, ble de for eksempel oppfordret i god tid i forveien til å spare til lommepenger. Fordi motivasjonen for en slik tur vanligvis var svært stor, innebar dette også reell opplæring i pengedisponering.

Ikke alle var for øvrig i utgangspunktet motivert for ferieopphold. Enkelte, som enslige forsørgere og ungdommer, kunne oppleve det ganske skremmende. I slike tilfeller kunne det være nødvendig med lang tids motivasjonsarbeid. Etter første tur var man imidlertid vanligvis godt motivert for seinere ferieopplegg. Men for mange deltakere var det ikke noe poeng å reise til nye steder. Det å komme tilbake til tidligere feriested kunne for mange bidra til den nødvendige tryggheten.

Fremmedspråklige kan ha spesielle behov

Organiserte ferieopplegg ble av enkelte sett på sett på som særlig interessante i forhold til innvandrergupper. Det ble pekt på et kulturelt trekk ved reisevanene til denne gruppen. I den grad innvandrere drar bort, er det ofte for å besøke andre med samme kulturell bakgrunn, eller for å besøke handlesentra og lignende. Økonomien vil, i tillegg til innbygde vaner, også være en hindring for at barn og ungdom med slik bakgrunn opplever det nordmenn kaller for ferie.

Organiserte ferieturer for denne gruppen har naturligvis samme betydning som for nordmenn. Turene innebærer rekreasjon, opplevelser, og har betydning som referansehendelse i venneflokket. Et viktig forhold er det imidlertid at ferie for folk med annen kulturell bakgrunn også er en innfalsvinkel for kjennskap til norsk kultur. Av hensyn til integreringsmulighetene er det viktig for de unge også å kjenne til ferieatferd. I dette perspektivet kan det reflekteres over mulige ferieopplegg. En informant pekte for eksempel på *juleferie* som et aktuelt tiltak. Det er forholdsvis sjeldent at innvandrere ble invitert til nordmenn for å oppleve en norsk jul. En slik jul trenger ikke å underkjenne innvandreres tradisjon – de vil normalt ha sine egne like verdifulle skikker. Men det å kjenne norske tradisjoner fra ”innsiden” kan være et skritt i retning av integrering. Det må føyes til at det kan være visse budsjettmessige problemer med ferietiltak for denne gruppen, særlig for nyinnvandrede flyktninger. De introduksjonsmidlene som følger flyktninger, skal normalt dekke kostnadene også ved ferier. Men fordi familiene ikke nødvendigvis ser behovet selv, trengs det også støtte utenfra. En slik støtte kan trenge å bli argumentert godt for i de kommunale budsjettprosessene.

Noen får ikke – og noen over flere år

De fleste informantene var inne på at behovet for ferietilbud nok er atskillig større enn det som kommer fram gjennom deltakelsen på Røde Kors sine reiser. Enkelte steder ble det sagt at man hvert år får inn søknader fra familier angående ferietiltak – og at alle disse ikke kan innfris. Men behovet går utover dem som hjelpeapparatet har kontakt med. En sa at *”Går vi til alle foreldre vi har kontakt med, vil vi nok oppleve at det er et stort behov..”*. Ofte må man sile. Man henvender seg til dem *”som har størst behov”*. Det er et klart inntrykk at behovsvurderinger henger sammen med aktivitet og interesse for fritids- og ferieproblematikken. I de kommuner som var mest aktive i forhold til å benytte seg av ferietilbud, ble også behovet vurdert som sterkt. En

kommune, som allerede sendte mange, sa at de med letthet kunne sende dobbelt så mange som de visste hadde et definert behov for denne type tiltak.

Noen deltakere ble sendt på ferie bare én gang. Andre år etter år. I en kommune fortalte man om en person som har vært med i mange år, og hadde fått løfte om at dette skulle fortsette. Det var et fast innslag i sommerprogrammet. Et argument mot denne praksisen er naturligvis at en slik gjennomgangsbillett kan gi andre mindre mulighet for å slippe til. Den bakenforliggende faglige vurderingen var imidlertid at for noen barn, med manglende eller vekslende sosial tilknytning, var forutsigbarhet og gjentakelse svært viktig i seg selv.

Noen punkter til ettertanke

I intervjuene kom det enkelte litt kritiske bemerkninger. Én sa at *"jeg vurderer tilbudet som godt for dem som passer inn der"*. Og hun fortsatte med at det ikke nødvendigvis passer for alle: *"Det er ikke for dem med store problemer"*. Det ble pekt på at lederne er vanlige frivillige som ikke nødvendigvis har en bakgrunn for å ta seg av slike barn og ungdom. Slike synspunkter er for øvrig også i tråd med de kriterier som Røde Kors setter opp. Tilbudet er ikke ment for alle barn og ungdommer, for eksempel ikke for dem som er svært utagerende.

Det ble også pekt på at turene, særlig ungdomsturene, kunne innebære en opphoping av problemer. Ungdom som er med på disse turene søker ikke i første rekke kontakt med de voksne lederne, men med andre ungdom. I en kommune ble det sagt at ungdom som på forhånd hadde enkelte problemer, gjennom turene hadde knyttet kontakt med andre likesinnede i andre kommuner etter prinsippet *"krake søker make"*. På den måten ble de utsatt for uheldig innflytelse. Løsninger på slike forhold er ikke lette å se. Det ble pekt på én: Gi tilbudet til et bredere utvalg av ungdom. Men dette kan innebære betydelige organisasjonsmessige og økonomiske utfordringer. En annen løsning, som denne kommunen hadde forsøkt, var å organisere ferietiltak der den enkelte i større grad ble skjermet. Da mister man imidlertid i stor grad det sosiale miljøet med jevngamle, og også dette kan bli dyrt. Et problem kan være deltakelse på familieturer når familien har barn i ulike aldersgrupper, for eksempel både ungdommer og småbarn. Det ble sagt at Røde Kors i slike tilfeller hadde strukket seg langt for å få med hele familiene, men det kunne også innebære at familier fikk avslag på deltakelse. Røde Kors arrangerer som nevnt turer for ulike aldersgrupper. Men for barn og ungdom kan alder være en følsom ting. Dette kan komme til syne dersom man

kommer sammen med noen som ikke matcher med alderen. Et barn som kom til Haraldvigen, opplevde således at alle de andre barna var minst et år yngre. Dette medførte at barnet reagerte sterkt fra starten av, men i dette tilfelle gikk det seg til etter hvert.

Enkelte syntes at prisnivået var noe høyt. For eksempel ble det vist til at 5000 kroner (gjelder ungdomsturen til England) var i meste laget for et kommunalt budsjett. Dersom prisen ble lavere, ville flere kunne gis tilbud. Samtidig ble det sagt at Røde Kors sine tilbud lå under tilsvarende andres tilbud. *"Der man hos Røde Kors betaler fem tusen, må man fort betale syv-åtte tusen hos andre arrangører"*. I tillegg ble det pekt på det verdifulle at hos Røde Kors inkluderte prisen tiltak før og etter selve ferien. Betydningen av pris varierte imidlertid fra kommune til kommune. Gjennomgående er det, som alt nevnt, andre faktorer som nok var mer utslagsgivende for prioriteringen enn prisnivået.

Hovedvurdering: Godt og trygt opplegg

Så godt som alle informantene vurderte innholdet i turene som faglig godt og svært positivt. Typisk er en som fortalte at *"alle deltakerne har kommet tilbake og sagt det har vært en opplevelse"*. Flere understreket betydningen av *tillit* til en arrangør de kunne forholde seg til over tid. Røde Kors sin kontaktperson og lederne hadde i det store og hele en slik tillit. Informantene var gjennomgående sikre på at ungene var trygge i organisasjonens varetekt, og at lederne evnet å ta vare på de spesielle utfordringer ferier av denne typen kunne møte. Lederne ble oppfattet som *"profesjonelle"* selv om de var lekfolk. Det ble fortalt om ganske utagerende ungdom som hadde vært med på utenlandstur, men som ble taklet på en god måte av lederne. Noen ledere ytte også mer enn en kunne forvente. Det ble for eksempel fortalt om en som på frivillig basis tok en flokk ungdommer med seg til Hovden en påske, og året etter på en familietur til Sverige.

Formøtet og ettersamlingene ble vurderte som spesielt betydningsfulle. Gjennom disse ble ferien satt i en sammenheng. Gjennom formøtet ble deltakerne forberedt *"gjennom små drypp"*. Møtene ble også sett på som viktig for at deltakerne og foreldrene kunne føle seg trygge. Det ble pekt på samlingens praktiske betydning: Enkelte deltakere trenger for eksempel medisiner, som kunne være knyttet til ADHD-problematikken eller andre forhold. Da er det viktig at turlederne får informasjon om dette. Mange sa at flere av deltakerne de sendte på tur, hadde vist

tydelig utvikling. Men det ble også pekt på at dette kan være vanskelig å vurdere: For mange kunne antakelig verdien av turen for alvor vise seg flere år etterpå.

De frivillige lederes vurderinger

På mange måter står og faller opplegget for en tur med lederne. Det er deres erfaring, kompetanse og engasjement som i stor grad er bestemmende for innholdet i det enkelte ferieopplegget. Gjennom deres nærmeste kontakt med deltagerne er ledernes vurdering av turen også en meget viktig innfallsvinkel til å forstå hvordan opplegget har fungert. Her skal vi først se på rekrutteringen av lederne. Dernest på hvordan de frivillige lederne opplever at oppleggene omkring ”Ferieturer for barn og unge” har fungert. Det fokuseres mest på generelle forhold, men det trekkes også fram forhold knyttet til de enkelte turopplegg.

Synspunktene til de frivillige lederne er kommet fram gjennom intervjuer. Det er foretatt intervju av ti av dem som til sammen har deltatt på 55 turer. Samtlige informanter gav uttrykk for et meget stort engasjement og glede over å være med som leder på turene. Informantene hadde ulike alder og var i forskjellig livssituasjon. De benytter en del av ferien sin til formålet. I tillegg deltok flere av dem på andre Røde Kors aktiviteter i løpet av året. Enkelte hadde vært med på opp til tre forskjellige typer turer, andre bare på én. Frivillighetskoordinatoren ved fylkeskontoret i Røde Kors hadde også flere års erfaring som frivillig leder, og var en av informantene.

Det er viktig å finne gode ledere

Hver tur har en *hovedleder*. Han/hun rekrutteres først. Så blir vedkommende en nøkkelperson i verving av medledere til sin tur. Rekruttering av hovedledere er det i hovedsak frivillighetskoordinatoren ved fylkeskontoret i Røde Kors som tar seg av. Hennes fremgangsmåte har vært å spørre enkeltpersoner som hun har tro på kan og vil være villig til påta seg oppgaven. I bunnen for hennes utvalgsstrategi ligger det formeninger om hva slags personlighetstyper en trenger til de ulike målgruppene og reisoppleggene. Eksempelvis var det viktig å finne en ungdomsskolelærer som hovedleder til den første Englandsturen. Til småbarnsturene anså hun en erfaren ”bestemortype” som best egnet.

Når hovedleder er på plass, er det i regelen slik at han/hun bruker sitt eget nettverk for å finne frem til de øvrige lederne. Alle informantene gir uttrykk for at det er svært

viktig at voksengruppen er en sammensveiset gjeng som er trygge på hverandre. For flere av turene er det en stamme av personer som har vært med flere ganger, noe som letter det å finne frem til nye. Hovedlederne går da oftest til bekjentskapskrets for å finne en egnet medleder.

Røde Kors forsøker også å utnytte sitt eget nettverk til å finne ledere, ved at fylkesavdelingen hvert år sender en forespørsel om mulige ledere til alle lokallagene i fylket. Det har imidlertid vært liten respons på disse henvendelsene. Erfaringen er at det er hensiktsmessig å kombinere skriftlige forespørsler gjennom organisasjonen med telefonhenvendelser eller personlige møter. Men enten det skjer via organisasjonen eller det private nettverket, virker det som den personlige henvendelsen gir best resultat.

Informantene peker på viktigheten av å ha en *spredning i alder* i ledergruppa. Samtidig understrekes betydningen av å ha en jevn *fordeling mellom kvinner og menn*. Når det gjelder egenskaper hos lederne for øvrig vektlegges at ledergruppen er sammensatt av personer med ulike kvalifikasjoner, slik at de utfyller hverandre. Som en sa: ”*Ungdommene har så mange ulike behov som de skal ha dekket... Men det viktigste er at lederne har engasjement for å ville skape en god tur og setter ungdommenes interesse i førersete og bruker tid til å prate med dem*”. Når det gjelder krav til utdanning/yrkeserfaring innen arbeid med barn og unge, er følgende sitat representativt for den allmenne oppfatningen: ”*At vi har med folk som har kunnskaper det er nok en fordel, men ikke at hver enkelt skal ha det*”.

Med unntak av småbarnsturen, der det har vært problemer med å få mannlige ledere, har det ikke vært vanskelig å rekruttere de lederne en har hatt behov for. I noen tilfeller har en på grunn av kjønnsfordelingen blant barna før avreise måttet supplere med en mann eller en kvinne. Også i slike tilfeller har informantene i det store og hele gode erfaringer med å finne frem til egnede personer.

Haraldvigen skiller seg på flere måter fra de øvrige ferieoppleggene når det gjelder rekruttering. Turen arrangeres i skolens høstferie til en Røde Kors leirskole. Leirskolen har tre faste ansatte som har ansvaret for opplegget gjennom hele dagen. Ut over disse tre er det to frivillige hovedledere, en fra hvert av Agderfylkene. I tillegg har Aust-Agder Røde Kors inngått et samarbeid med Vernepleierutdanningen på HIA. Den stiller med 10 – 15 førstestårs studenter som medledere på denne leiren. Hovedlederne gir uttrykk for å ha positive erfaringer med å ha vernepleierstudentene som ledere. En informant beskriver dette som en gjensidig vinn – vinn situasjon. Røde Kors dekker med dette opp sitt behov for relativt mange ledere i en periode som det ellers har vist

seg å være vanskelig å rekruttere folk til, og for vernepleierstudentene er dette en relevant og meget lærerik praksis i arbeid med barn.

Gjennom forberedelsene legges grunnlaget for en vellykket tur

Forberedelsesprosedyrene til de forskjellige turene har en felles mal, men varierer noe fra tur til tur. Dette gjelder både for ledere og deltagere. Nye *hovedledere* informeres grundig av frivillighetskoordinatoren i Røde Kors om hva rollen innebærer. Bl.a. blir de gjort kjent med hvilke oppgaver og ansvar som de har. Videre jobber de fleste hovedledere tett sammen med frivillighetskoordinatoren når det gjelder den konkrete planleggingen av turene. Som en del av dette inngår å avklare hvor mange ledere som trengs, å lage program, å komponere sjekklistor, å utforme møteinnkallelser, å lage budsjett, m.m. Det er imidlertid vanligvis frivillighetskoordinatoren som bestiller aktiviteter, rom, etc. Hovedlederne som ble intervjuet, gav uttrykk for tilfredshet med hvordan dette samarbeidet i planleggingsfasen fungerte. I planleggingen inngår også å rekruttere medledere og sette sammen teamet til hver tur. Dette har hovedleder et særlig ansvar for. For Danmark-/Sverige-turene er det gjennomgående hovedleder og nestleder som utfører disse oppgavene, noe hovedlederen for disse turene var fornøyd med. Frivillighetskoordinatoren ønsket derimot å involveres noe mer i planleggingen av disse reisene. Det ble framholdt at etter det er avklart hvilke barn som har kommet med, har det noen ganger vært litt uklart hvem som bekrefter dette overfor deltagerne.

Nye *medledere* blir grundig informert om hva det innebærer å være leder, enten av hovedlederen eller av frivillighetskoordinatoren. I dette inngår å sette seg inn i retningslinjene som Røde Kors har utarbeidet for turene. Taushetserklæringen skal forstås og skrives under. Videre må de gjennomlese informasjonsskriv og program knyttet til turen. De deltar også på informasjonsmøte med barna/ungdommene i forkant av turen. Her tar en opp programmet for turen, regler om lommepenger, nulltoleranse i forhold til rus med mer. Det er også vesentlig at deltagere, deres familier og lederne kan bli kjent med hverandre. Rett i forkant av avreise arrangeres det et møte for lederne hvor fokus er oppgavefordeling mellom ledere, blant annet hvem som ansvar for hvilke deltagere. Når det gjelder høstferien på Haraldvigen, forberedes vernepleierstudentene gjennom muntlig informasjon i klassen om hva lederrollen på Haraldvigen innebærer.

Om godt forberedelsesarbeid er viktig for lederne, er det kanskje av enda større betydning for *deltagerne*. I god tid før gjennomføringen av ferieturene sender Røde Kors ut invitasjon til kommunene med tilbud om å få med deltakere. Tilbudet går normalt ut til barnevernsetaten og helsestasjonene. Disse instansene blir utfordret på å finne fram til aktuelle deltakere. Vedlagt følger påmeldingsskjema som familiene som får tilbudet, skal fylle ut. Skjemaet etterspør blant annet også informasjon om medisinerbruk, allergier eventuelt andre spesielle forhold som turlederne bør vite om. Stort sett fungerer disse rutinene bra, men det ble pekt på viktigheten av forholdsvis rask tilbakemelding. En informant uttalte i denne sammenhengen: *”Det vi må bli bedre på er tilbakemeldingsfasen fra påmelding til de første brevene. Det går for lang tid fra påmeldingsfristene og til vi begynner å sende ut brev. Hvem skal bekrefte at de har fått turplass?”*

Alle deltagerne får tilsendt et informasjonsskriv fra Røde Kors/hovedleder som er skrevet på en lett forståelig måte. Deltagerne innkalles også, som nevnt over, til et informasjonsmøte. I tillegg blir familien til barnet/ungdommen ringt opp av en av lederne i forkant av turen. Da kan de gi spesiell informasjon om barnet/ungdommen som lederne bør være orientert om. Dessuten kan de pårørende få svar på spørsmål de måtte ha om turen. Disse forberedelsene virker utvilsomt inn på i hvilken grad en tur oppleves som vellykket. Både ledere og deltagerne blir gjennom dette mentalt og kunnskapsmessig forberedt på turen. I noen grad blir lederne kjent med deltagerne, og kan da forberede seg på turen etter hva slags deltakere som blir med.

Det kan likevel godt være at potensialet som ligger i det å treffe deltagerne før turen starter, kan utnyttes bedre. Flere informanter sa at de i en del tilfeller hadde ønsket at de var bedre forberedt på problematiske situasjoner som kan oppstå med barna. I noen grad kan taushetsplikten være et hinder for at informasjon blir gitt. Men i en direkte kontakt mellom de involverte trenger dette ikke nødvendigvis det å være et problem. For øvrig mente alle at en del hendelser i tilknytning til barna vil det ikke la seg gjøre å være forberedt på.

Hvordan gjennomføres turene?

En kan skille mellom to typer av turer ut fra hvor mye lederne har ansvar for det totale arrangementet. For turene til Danmark/Sverige, England og Boy Lesley har de frivillige lederne det fulle ansvaret for hele opplegget for turene. Langedrag og Haraldvigen har derimot det til felles at der har ansatte på stedet ansvar for program og

for gjennomføringen av dette. De frivilliges rolle og ansvar blir derved mer avgrenset. I det følgende presenteres erfaringer og vurderinger i henhold til disse to turkategorier, fordi ledernes opplevelser trolig farges av hvor omfattende ansvaret er.

Hva er ledernes vurderinger av Danmark/Sverige, England og Boy Lesley turene?

Et hovedinntrykk er at alle informantene har meget gode erfaringer med reisemål til landlige omgivelser i nærheten av vann, med muligheter for friluftsliv og vannaktiviteter. Barna/ungdommene trives godt med slike aktiviteter. Aktivitetene gir deltagerne mestrings-opplevelser, noe som lederne anser særlig verdifullt. Det kreves imidlertid at lederne selv er aktive, ”lekne” og tar ansvar. Reisemålene i England og Sverige blir beskrevet som godt egnet til dette formålet.

Erfaringer fra Boy Lesley turen er på tilsvarende måte positive med hensyn til hva båtlivet gir av muligheter for friluftsliv og båt-/vannaktiviteter. I tillegg gis det muligheter til å slappe av og ha god tid til samtaler. Livet på en seilskute krever også en fast struktur og regler for samvær, vakter om bord, navigering og heising og firing av seil, etc.

Samlet sett vurderes følgende aktiviteter som særlig verdifulle for disse turene:

- Vannaktiviteter av alle slag, bading, padling, m.m.
- Ballspill og frilek
- Samling rundt leirbål om kveldene, gjerne med gode grillmåltider
- Rolige omgivelser med rom for å ha tid med barna/ungdommene (uten fast program)

For turene til England og Danmark/Sverige pekes det også på at ”betalte aktiviteter” som besøk i Tivoli, Sommerland, o.l., anses som naturlig og viktig innhold. Flere poengterte at slike besøk gir status for barna/ungdommene når de kommer hjem. De får noe ekstra de kan fortelle om. En annen vurdering som ”veteranledere” uttrykker, er at det har vært heldig og positivt med å legge om fra å ha mange ”kjøpeaktiviteter” til opplegg der ungdommene i større grad selv er aktive. Å gå fra tilskuerrollen til deltagerrollen har vært bra. Informantene mente forøvrig at Danmark er mer preget av kjøpeaktiviteter enn Sverige. I lys av erfaringene beskrevet over er en derfor på jakt

etter et leirsted i Danmark som gir muligheter for større grad av deltageraktivitet. Det å skifte annet hvert år mellom tur til Danmark og Sverige har forøvrig vært positivt for lederne. Variasjonen gir dem økt motivasjon. De unngår å bli trøtte og kan lettere holde på år etter år. Dette sees som en viktig årsak til at disse turene har en stabil gjeng ledere. I neste omgang kommer dette deltagerne til gode.

Hva med Eidene/Langedrag og Haraldvigen?

Småbarneturene gikk i flere år til Røde Kors senteret på *Eidene*. Her var det relativt lite organiserte aktiviteter fra senterets side. De frivillige lederne hadde således delvis ansvar for opplegget på dagtid. En vesentlig erfaring var at tilbudet i for stor grad var avhengig av været. Dessuten ble opplegget vurdert som vel tynt. Hovedleder fant da frem til Langedrag som et alternativt reisemål.

Opplegget på *Langdrag* blir evaluert som udelt positivt. Stedet har fast ansatte som er ansvarlig for opplegget for alle besøkende på stedet. Mange av aktivitetene er i tilknytning til dyr, noe som både ungene og foreldrene tydelig har utbytte av. *”De får en opplevelse av å beherske ting, blant annet ridning. Mange har foresatte som aldri har tatt i dyr. Vi har en mor, med tre barn, som bare tenker på om hun kan få bli med igjen”*. De frivillige lederne er med på aktivitetene gjennom dagen på lik linje med vanlige deltagere, noe de beskrev som meningsfylt for dem selv, og som positivt for deres samvær med barna og de foresatte.

Informantene har imidlertid også erfaring med forhold som har vært problematiske. For eksempel har det vært barn med astma og allergi som måtte sendes hjem etter et par dager, barn som er for små (dvs. under 2-3 år) til å ha utbytte av turen, og mødre med ikke-norsk kulturbakgrunn har manglet tilpassede klær og sko til turen.

Haraldvigen ligger i vakre omgivelser og er en leirskole som ellers i sommerhalvåret tar i mot skolebarn. Tre fast ansatte har ansvaret for opplegget på dagtid. De har et velorganisert og strukturert opplegg, med varierte sjørelaterte aktiviteter. Hovedlederne og vernepleier-studentene som er medledere, har ansvar for ettermiddags-/kveldsaktivitetene. Studentene bor sammen med ungene på hyttene, og får på den måten et utvidet ansvar.

En erfaring som flere av informantene gir uttrykk for, er at leirstedets vanlige opplegg og program må justeres noe for å tilpasses denne gruppen med barn. Mange av dem har i utgangpunktet spesielle behov. For eksempel er det ofte 7-8 nasjonaliteter

på en og samme leir. En del av disse deltagerne er nye i Norge, og har minimal erfaring med vann og båttaktiviteter. En informant sa at opplegget har vist seg ”å ikke være direkte overførbart på disse barna, da disse barna trenger noe helt annet”.

I det store og hele går gjennomføringen av turene godt, slik lederne opplever det. Noen mindre justeringer i forhold til hvem som er deltagere og hvor godt de matcher reisemålets ”normale” opplegg, må en påregne. Erfaringene fra de siste årene viser at det har vært klokt å satse på Langedrag, og at en tilbyr opplegg der deltagerne selv får være aktive.

Hva er så årsakene til at en har lykket?

En vellykket tur kan føres tilbake både til *hvordan ledergruppa er sammensatt og til egenskaper ved lederne*. Erfaringene fra de fleste turene er at det er relativt stabile ledergrupper, der mange går igjen år etter år. Dette skaper en trygghet innen gruppen og forenkler forberedelsene. Stabilitet kan også gjøre det enklere for nye å komme inn. Det regnes som et pluss at det er god balanse når det gjelder alder og kjønn. Ledernes personlige egenskaper spiller også inn. Ledergruppene er bevisst satt sammen av personer med ulike egenskaper. Noen av de viktigste egenskapene er å være leken, å kunne snakke med og forstå barn og unge, og samtidig sette grenser. For Englandsturen er det en uttalt fordel at noen i gruppen har kunnskaper om og utdanning innenfor arbeid med barn og unge. Det vurderes som bra å ha med enkelte ledere med erfaring innen barnevern.

Oppfølgingsarrangementene bidrar til å gi en helhetlig opplevelse

I etterkant av turene arrangeres det ulike møtepunkter for deltagerne. Da møtes de for å spise, se på bilder sammen, gå på kino eller andre kulturarrangementer, reise til badeland i Langesund, på overnatting til Torungen fyr, til vinteraktiviteter på Hovden og så videre. Hensikten med disse arrangementene er å sette sommerturene inn i en større sammenheng. De gir muligheter for å treffe hverandre igjen og dele felles opplevelser med hverandre og med lederne. På denne måten gis også større mulighet for et mer varig sosialt fellesskap, ikke minst for mer stabil voksenkontakt over tid. Dessuten gir oppfølgingsarrangementene også deltagerne tilgang til nye opplevelser og erfaringer, som flere av dem ellers ikke ville ha fått. Det kan gjelde slalåm- og snøbrettkjøring, kulturelle innslag som teater og konserter og annet. En leder uttrykte

det slik: *"Yes, nå skal vi på tur og treffe ungene igjen. Enda en måte å vinne opplevelser på... Og ungene gav oss kos og klem og syntes det var kjempegildt."* En slik respons fra deltagerne gir også lederne motivasjon til å delta.

Hva er ledernes vurdering av betydningen av turene for deltagerne?

Ledernes forståelse av hva turene betyr for deltagerne kan oppsummeres slik:

- Deltagerne får et tilbud de ellers ikke ville fått.
- Barna/ungdommene får en mulighet, på lik linje med andre barn, til å komme tilbake til skole og barnehage å fortelle om sine ferieopplevelser.
- Både besøk i fornøyelsesparker og ulike friluftaktiviteter er meget betydningsfullt for ungdommen. Dette gjelder både opplevelsen ved å delta, og det å berette om dette når de kommer hjem.
- Det er status for ungdom å ha eget pass og å feriere i utlandet. Spesielt ble det å reise utenfor Skandinavia, og utfordringene med et fremmed språk vektlagt.
- Turene oppleves som en pause i hverdagen.
- Mange får nye venner fra flere steder i fylket.
- Deltagerne utfordres på ulike aktiviteter som gir nye mestringsopplevelser for dem.
- Det er verdifullt å være med i en sammenheng der aktivitet og vennskap er i fokus, og hvor det oppleves aksept og vennlighet.

Et par av informanter sier at formålet med turen for ungene er at de skal bli *"vinnere i opplevelser"*. Utsagnet kan stå som en fellesnevner for hvilke betydning lederne mener turene har.

Deltakeres vurdering av ferietilbudene

I denne delen av rapporten er det deltakernes meninger som kommer frem. Det sentrale spørsmålet som tas opp til drøfting er: Hvordan vurderer disse tilbudet/tilbudene de har vært med på? Svaret belyses gjennom en spørreskjemaundersøkelse blant deltakere på Røde Kors sine turer i perioden 1995 til juni 2006. I alt ble det sendt ut vel 80 skjemaer hvorav 24 sendte det tilbake. I spørreskjemaet ble deltakerne spurt om deres oppfatninger om turene og enkeltelementer. For de fleste spørsmålene hadde svareren anledning til å krysse av på en femdelt Likertskala hvor 3 er middelveien. Den lave svarprosenten gjør det lite aktuelt å foreta statistiske beregninger utover enkle opptellinger. Svarene er presentert på en måte som viser deltakernes erfaringer med de ulike reisemål. Familieturene til Langedrag og Eidene er slått sammen til én kategori. Det samme gjelder Hovden og andre reisemål da det er få av deltakerne på disse som har svart. I tillegg til faste svaralternativer ble svarpersonene også gitt mulighet til å gi kvalitative vurderinger. For Englandsturene foreligger det for reisen i 2006 også et eget vurderingsskjema som deltakerne fylte ut ved avslutningen på oppholdet. Både de kvalitative vurderingene og informasjonen fra skjemaene er også en del av datagrunnlaget ved fremstillingen under.

Deltakernes vurdering i en hovedsum: "veldig, veldig bra!"

En oversikt over hvordan turene i gjennomsnitt ble vurdert, finner en i tabell 1 som viser gjennomsnittsskåren på Likertskalaen for den enkelte tur, samt medianen. Medianen angir den skåren på Likert fra 1 til 5 som flest har krysset av på.

Reisested					Danmark, Sverige barn sommer	England ungdom sommer	Hovden, vinterhelg ungdom	Andre steder
Middelskårer		Haraldvigen	Langedrag	Eidene				
N	Valid	9	3	5	15	7	6	4
	Missing	15	21	19	9	17	18	20
Mean		3,7	3,3	3,2	4,1	2,9	3,2	2,8
Median		5,00	5,00	3,00	5,00	4,00	3,50	3,00

Tabell 1: Gjennomsnittsskårer hvordan turene ble likt av respondentene

En ser at de fleste av respondentene har deltatt på turene til Danmark/Sverige, og at disse turene har høyest gjennomsnittsskåre. England og ”andre steder” har lavest gjennomsnittsskåre. Nå kan en nok i noen grad stille spørsmålstegn ved representativiteten ved disse tallene fordi så pass få har svart. Hvis det for eksempel blant deltakerne er noen få som har irritert seg over et eller annet på turen, kan dette slå uforholdsmessig sterkt ut. Derfor må skårene i tabellen tas som en indikator og viderefortolkes i lys av skriftlige kommentarer i spørreskjemaet, vurderingsskjema, intervjuer med lederne og de kommunale saksbehandlere.

Danmark/Sverige: ”Det var veldig gøy!”

I alt 15 deltakere har evaluert disse turene, og disse har til sammen vært med på 20 turer. Den forholdsvis store svargruppen gir grunnlag for å sette opp to tabeller. Tabell 2 viser vurderingen av ulike sider og aktiviteter ved reiseopplegget, og tabell 3 ”etterbetydningen” av turene, både totalt og for noen vanlige forhold i deltakernes dagligliv: Skole, hjem og fritid.

Likert skåre Variabel	1	2	3	4	5	Totalt	Gjennom- Snitt
Forhåndsinfo	0	0	5	2	8	15	4,2
Transport til og fra	0	0	1	5	8	14	4,5
Mat og seng	0	1	1	7	3	12	4,0
Aktivitetspark/tivoli	0	0	2	3	8	13	4,5
Badelandstilbud	2	2	1	1	7	13	3,7
Andre deltakere	0	1	3	2	8	14	4,2
Lederne	1	2	1	5	5	14	3,7
Rusfri tur	0	0	1	3	11	15	4,7
Sum responser	3	6	15	28	58	110	4,2

Tabell 2: Vurdering av forhold og innhold ved turene

Likert skåre Variabel	1	2	3	4	5	Totalt	Gjennomsnitt
Betydning i skoletimer	5	3	0	0	4	12	2,6
Betydning i friminutt	5	2	0	1	5	12	3,2
Betydning hjem/familie	2	2	3	2	4	13	3,6
Betydning hjem/alene-aktiviteter	7	1	1	0	3	12	2,3
Betydning fritid med /kamerater	5	1	1	0	5	12	2,9
Betydning fritid alene	7	1	1	0	3	12	2,3
Betydning totalt	2	0	1	3	7	13	4,0
Sum responser	33	10	7	6	31	86	2,9

Tabell 3: Vurderinger av betydningen av turene for viktige gjøremål i dagliglivet

Tendensen i tabell 2 likner på det inntrykket en får når en analyserer svarene som er kommet inn fra respondentene som har vært på andre feriemål enn Sverige/Danmark. Tabellen viser at hele 78% av vurderingene er avgitt på de to høyeste skårene av fornøydhet. Gjennomsnittsskåren for alle responser er 4,2; noe som viser til stor grad av fornøydhet.

Tabell 3 forteller mer om i hvilken grad turene har overføringsverdi til aktiviteter og sosiale forhold i dagliglivet. Grad av fornøydhet er her mer jevnt distribuert over alle skårene. Gjennomsnittet for alle variablene er 2,9. Respondentene gir ”Betydning totalt” en betydelig høyere skåre enn de andre enkeltforholdene. Hele 77 % velger en av de to høyeste tilfredshetskategoriene. En rimelig slutning er at turene har betydning utover enkeltforhold og enkeltaktiviteter. De gir deltakerne en ”totalopplevelse” der betydningen ikke nødvendigvis kan splittes opp i forhold til enkeltelementer. Det er imidlertid ikke tvil om at både skole, hjem og fritid blir positivt influert av reisene. Tre av fire mener at turene bidrar til den en opplevelse av ”total betydning”. En skal imidlertid være oppmerksom på at for mange har det gått noen tid fra deltakelse til utfylling av spørreskjemaet. Dette kan kanskje ha bidratt til at følelser og meninger

som uttrykkes gjennom svaralternativene kan oppleves som noe diffuse. For eksempel vet man at turen har hatt betydning, men er ikke i stand til å konkretisere ”betydning for hva”. Antakelig vil folk flest ofte ha et tilsvarende forhold til sine ferieopplevelser.

Respondentens svar og kommentarer på de åpne spørsmålene kan gi noen tips til den videre utviklingen av ferieoppleggene. For eksempel omtales mange lederne som flinke til ”å ta vare på/passe på deltakerne”, men de kan også oppleves som litt for mye vaktbikkjer (”jeg kan være alene”). Noen av ungdommene kan synes det er problematisk at andre deltakere er for utagerende og/eller har store personlige problemer. Enkelte ønsker at lederne skal være litt mer aktive og ”ta tak i de som er slemme og gjør faenskap, og prate med de som har problemer”. Enkelte deltakere har et særlig stort behov for omsorgsfulle ledere og ønsker de skal ”være litt hyggeligere og ikke være sure”. Kravene til lederne er flere, av og til ganske store og står noen ganger i motsetninger til hverandre. Noen deltakere ønsker også at det skal prioriteres andre aktiviteter, som mer ballspill, gå til byen, besøke tivoli. Andre ønsker mindre bading og leking (”..ikke tvinge folk til å leke”).

Det er flere årsaker til at deltagerne ble med på turene. For noen gjelder hensynet til foreldrene (”Pappa skulle få litt fri”). Bak dette kan det ligge flere forhold, som for eksempel at de foresatte er slitne og trenger avlastning. For andre er hensynet til barnet fokusert. Særlig for de litt yngre er nok feriedeltakelse en avgjørelse som ikke blir tatt av barnet selv (”Mamma sa at jeg skulle”). Kanskje man tenker at avkommet har behov for nye opplevelser og erfaringer, noe som igjen kan gi barna mer status blant jevnaldrende. Andre deltakere har hatt større innflytelse på beslutningen om ferie. Noen har knyttet begrunnelsen til spenningssøking (”Vi skulle til et annet land”) eller til å utfordre sider ved en selv (”Jeg er stille av meg/ jeg er sjenert”). Dette siste kan vise til ungdom med mot til å jobbe med seg selv. Flere har stolt på det ryktet som turene har fått (”..hadde hørt om andre som likte turen”). Dette viser trolig til at Røde Kors turene har et godt omdømme blant barna/ ungdommene og dette må ha betydning for søkningen til arrangementene. Andre deltakere hadde blitt spesielt invitert gjennom brev fra kommunen og/eller Røde Kors.

England: Fra ”Alt stort sett bra” til noen mer kritiske merknader

Syv av svarpersonene hadde deltatt på Englandstur. Tendensene i svarene er de samme som for de andre reisemålene. Gjennomgående var deltakerne svært positive. Det er nesten bare kryss for svarkategoriene 4 og 5 når det gjelder konkrete forhold i

forbindelse med turene. Gjennomsnittsskåren for hvordan turen ble likt er imidlertid lavere (2,9, se tabell 1). Det kan synes underlig at gjennomsnittsskåren er lav når delskårene er høye. En mulig forklaring er at spørreskjemaet har blitt oppfattet som noe uklart her. En annen er at deltakerne faktisk er fornøyd med de konkrete forhold, selv om man er mer middels tilfreds med opplegget som helhet. En tredje forklaring er at det generelt sett skal mer til å begeistre unge ungdommer enn barn. Det er liksom en del av utviklingen å være litt negativ og tilbakeholdende med superlativer fra 14 årsalderen og oppover.

Når det gjelder den opplevde betydning av reisene i etterkant, har avkrysningene en liknende tendens som i tabell 3. En kanskje mer nyansert, men også mer positiv vurdering av Englandsturen tegnes gjennom evalueringene fra reisa dit i 2006. Nesten alle deltakerne (16 av 18) ville anbefale denne turen til andre. Hovedgrunnen er at det var *"gøy/moro"*. Den bød også på mange nye inntrykk. Som én sa det: *"Turen var litt av en opplevelse."* Aktiviteter som trekkes fram av mange, er tivoli, go ape og shopping.

Enkeltuttalelser som kommer fram gjennom de åpne spørsmålene i begge skjemaene, er generelt positive, men det finnes også enkelte negative. Slike negative uttalelser er ofte knyttet til atferden til andre deltakere. Det er således en som klager på at *"andre deltakere gjør turen til et mareritt."* Dette viser både til vanskeligheten med, og betydning av sammensetningen av et reisefølge. På den ene siden er turene tenkt for ungdom med spesielle behov. På den andre siden vil det å ta med ungdom med for utagerende atferd skape problem i forhold til andre. Kanskje rådet fra en annen deltaker kan være en hjelp til at ungdommen kan bli kjent med hverandre og 'gå seg til': *"Det ville være fint med litt mer direkte kontakt med deltakerne før avreise"*. Men dette vil nok ikke løse alle problemer i forhold til slik atferd. For øvrig er det også i dag vanlig at alle deltakerne er på en samling sammen før ferieopplegget.

Enkelte er misfornøyd med noen forhold. Én sier at: *"Hotellet var gørr dårlig"*. Flere i 2006-flokken følger opp med å klage på sengene og litt på maten. Noen slike klager må sees på som utslag av ungdommers generelle tilbøyeligheter til å være kritisk. Det er likevel en pekepinne på at en grundig planlegging av praktiske detaljer med hensyn til kost og losji kan innebære at sjansen for suksess høynes. Deltakerne har, som ungdommer flest, en noe dobbel holdning til ledelse og kontroll. Lederne får personlig gjennomgående god omtale, både for måten turen organiseres på og for tilgjengelighet (de er der *"hvis vi trengte å snakke"*). På den andre siden ønsker de også mer "frihet". Mange opplever trolig en annerledes og bedre grensesetting enn den

de opplever i det daglige. Ferieturene kan i slike tilfeller innebære en utfordring til å endre seg, noe som er både krevende og til tider smertefullt.

Grunnene til å bli med på turen likner på begrunnelser oppgitt for de andre reisemålene til Røde Kors (f. eks. Sverige/Danmark, se over). Men vi finner også at det ikke alltid er en klar begrunnelse. Som en ungdom sier: ”*Hadde ikke noe bedre å finne på*”. Svaret kan tolkes på flere måter. For eksempel som et ungdommelig forsøk på å svare litt tøft. Men også som at vedkommende ikke hadde så flust med tilbud. Dersom dette er et representativt utsagn for en gruppe deltakere, har turene nådd en viktig målgruppe.

Haraldvigen: ”Jeg har lært mye av de.”

Ni personer har gjennom skjemaene formidlet sine erfaringer med Haraldvigen. Hovedtendensen er at deltakerne er *godt fornøyd* med oppholdet, se tabell 1. På enkelte underspørsmål uttrykker respondentene høyere grad av tilfredshet enn gjennomsnittet. Det gjelder forhåndsinformasjon, mat og seng, transport til og fra, muligheten til å være aktive selv, at det er rusfritt og det å være sammen med andre deltakere og med lederne. Når det gjelder hvordan de vurderer *betydningen av turen* i forhold til arenaer og aktiviteter i dagliglivet, varierer det mer, men totalt sett anses likevel betydningen som stor. Konklusjonen er at konseptet Haraldvigen fungerer meget godt for deltakerne både under selve oppholdet og i form av ”ettervirkninger”. Dette underbygges også av kommentarene på de åpne spørsmålene. Lederne blir beskrevet som ”*gode til alt*”, ”*kan ikke bli bedre*” og ”*gode til å passe på unger*”. Et par deltakere ønsker seg imidlertid ”*litt mer frihet*”. Så her ser vi også en spenning mellom omsorg og kontroll.

Hva slags aktiviteter ønsker deltakerne? Noen svarere ytrer ønske om å kunne gå i aktivitetspark. Det er nærliggende å tenke på dyreparken som et alternativ her. Enkelte har foreslått mer av aktiviteter som fisking, basketball konkurranse og fotball. Samtidig har atter andre angitt at de vil ha *mindre* basket, bading og sjøturer i dårlig vær. Altså spriker det litt i ønskene fra deltakerne, og noe entydig svar på hva slags aktiviteter som bør prioriteres, gir undersøkelsen således ikke.

På spørsmålet om hva som førte til at en ble med på turen, er det oppgitt ulike grunner. Noen gjorde det fordi det hørtes spennende og moro ut: ”*Det hørtes gøy ut*”, ”*Jeg hadde lyst*”, eller de ville ”*ha det moro*”. Andre så ferien som en mulighet til å bygge seg selv opp. Én viste til at han/hun var et ”*stille og sjenert enebarn*”, og det er

ikke vanskelig å tenke seg at ferien ble sett på som en mulighet til å få større trygghet sammen med andre. Andre pekte også på at det var ”(godt) å komme hjemmefra” og å komme ”i trygge omgivelser”. For mange barn må oppholdet i Haraldvigen representere en god og skjermet ferieopplevelse, med et forutsigbart og trygt opplegg.

Hvordan hadde folk fått informasjon om Haraldvigen? Vi må tro at mange hadde fått den gjennom det kommunale hjelpeapparatet. Noen hadde sett en mer eller mindre tilfeldig annonsering, som den som fortalte at ”*det var lappen (informasjonen)*” som gjorde at jeg søkte. For andre var det ”jungeltelegrafene” som gjorde at man søkte dit. En hadde således ”*hørt om andre som var veldig fornøyd*”. Dette siste viser til at å kunne gi opplegg med et slikt innhold og rammer har ikke bare gevinst for enkelt deltakere der og da, men det er imagebyggende. Det letter det å rekruttere nye deltakere og trolig også nye ledere. Et godt rykte ’selger produktet’ i forhold til offentlige samarbeidspartnere så vel som til det enkelte hjem og den enkelte deltaker.

Eidene og Langedrag: ”Dette var supert”

Tre av respondentene har erfaringer fra Langedrag og fem fra Eidene. Hovedinntrykket av hvordan disse opplever tilbudene fremgår av tabell 1 hvor Likertgjennomsnittet er rundt 3, som innebærer *middels fornøyd*. Ut fra skårene på underspørsmålene ser vi imidlertid at fornøydheten er høyere når det gjelder de konkrete elementene i turen, som forhåndsinformasjon, transport, mat og seng, muligheter for selv å være aktiv og samværet med andre deltakere. Dette gjelder også det å være sammen med lederne, det at opplegget var rusfritt, betydningen av turen for hjem og i fritidsaktiviteter ellers, og totalt sett. Gjennomsnittsskåre på disse vurderingsspørsmålene ligger på over 4. Deltakerne er fra *godt* til *meget godt fornøyd* med disse forholdene.

Kommentarer til de åpne spørsmålene underbygger at de fleste var godt fornøyd. En sier: ”*Alt var veldig, veldig bra*”. Noen trekker fram positive erfaringer med lederne. Disse ble gjennomgående oppfattet som positive og interesserte: ”*De prater med oss*”, og ”*du kunne gå og snakke med dem..*” Slike utsagn viser at dersom lederne klarer å skape relasjoner med rom for de gode samtaler, oppleves dette som en viktig kvalitet ved turene.

Begrunnelsene for å bli med på turen er lignende som de som er angitt for andre reisemål. En forelder legger vekt på at ungen trenger nye impulser: *”Jeg har 3 barn som trengte ferie – er aldri noen steder”*. Bak dette ligger det en oppmerksomhet på at barna trenger en større rikdom av opplevelser enn det de får til daglig. Dette viser også til at Røde Kors her treffer en viktig målgruppe med disse tilbudene. Flere opplever at de har vært svært heldige som har klart å få plass. Én ser det som å ha vunnet i lotteri: *”Jeg ble trukket ut blant de som skulle være med (og det er jeg glad for)”*.

Hovden og andre reisemål: ”Turen var ok”

Responsene kommer fra seks forskjellige deltakere, og de tilkjennegir lignende vurderinger som deltakere til andre reisemål og opplegg. På de åpne spørsmålene kommer det heller ikke fram vesentlig nye momenter.

Hva er hovedinntrykkene?

Samlet sett vurderer deltakerne turene som positive både med hensyn til innhold, organisering og utbytte i etterkant. Røde Kors har i hovedsak lyktes med å organisere opplegg som treffer målgruppene, og som har gode rammer og innhold. Dette understrekes ved at mange opplever å ha et utbytte utover turens her og nå. Den langvarige betydningen av slike ferieopplegg må ikke undervurderes. Det er lett å tenke seg at for mange må de høre med til de viktigste barne- og ungdomsminner.

Når det gjelder de enkelte elementer i oppleggene, finner en at Røde Kors er gode på:

- Forhåndsinformasjonen til deltakerne
- Reiseopplegget til og fra målet
- Kost og losji (Selv om det her forekommer noe mer varierte vurderinger)
- Tilbud om aktiviteter som gir deltakeren høve til å være aktiv selv
- Sammensetningen av deltakere i den forstand at deltakerne liker å være sammen
- At det er lederne som blir oppfattet som gode og støttende
- At ferieoppleggene er rusfrie
- Å lage feriekonsept som totalt sett oppleves som betydningsfulle for deltakerne på viktige arenaer i dagliglivet.

Studien viser som nevnt over også enkelte kritiske synspunkter og noen deltakeres forslag til endringer og mindre justeringer. Men i hovedsak er deltakerne svært positive til turene. Utsagn som *”Røde Kors er topp. De gjør mye godt for alle”* og *”Utrolig bra tur! Sinnsykt moro”* kan stå som ganske representative for flertallet av deltakerne.

Forbedring og utvikling

Vi skal her ta opp og drøfte sider ved ferieoppleggene som viser til mulige utviklings- og forbedringsmuligheter. Punktene har delvis sin bakgrunn i noen kritiske kommentarer til enkeltsider ved oppleggene, og delvis som direkte forslag til endringer. Det var betydelig forskjell mellom kommunene i hvilken grad de hadde sendt deltakere til ferietiltakene. Noen kommuner prioriterte ferietiltak i ganske stor grad, andre prioriterte det ikke. Enkelte benyttet seg omtrent bare av Røde Kors sine tiltak mens andre satset på andre tiltak i tillegg. Disse forskjellene viser også til at mange kommuner har et ”underforbruk” av ferietiltak, som igjen peker på at det ligger muligheter i å utvikle feriekonseptet i regi av Røde Kors. Det er omtrent halvparten av kommunene i Aust Agder som ikke har benyttet seg av Røde Korstilbudene på dette området.

Røde Kors sender hvert år ut tilbud til alle kommuner. Likevel ligger det et potensial når det gjelder *markedsføring* av tilbudet. I noen grad har Røde Kors et *oppmerksomhetsproblem*. For det første har ferietiltak som sådant lett for å bli nedprioritert på den kommunale agendaen. For det andre kan Røde Kors tilbudene lett forsvinne i forhold til de mange brev og tilbud som kommunene får. Et forslag som kom fram, var at Røde Kors burde arrangere informasjons-møter med de berørte etater i kommunene. Dette er i noen grad alt gjort, men bør antakelig skje løpende. Når ansatte slutter, og det kommer nye, vil gammel kunnskap lett bli borte. Oppmerksomhetsproblemet kan forsterkes ved at kommunene, når det gjelder ferietiltak, ikke fremstår som én enhet, men flere. Barnevernsetaten har oftest hovedansvaret, og den budsjettmessige muligheten til å sende folk på ferie. Andre etater, som helsesøstertjenesten, kulturetaten og flyktningtjenesten, har også klienter som det kan være aktuelt å tilby organiserte ferietiltak. Røde Kors har i noen

kommuner bygd opp nettverk i forhold til de ulike etater. I andre kommuner gjenstår oppgaven med å bygge ut slike.

Samarbeidet med kommunene ble gjennomgående opplevd som svært bra, ikke minst der Røde Kors over flere år hadde kontakt med de samme saksbehandlerne. Det er grunn til å understreke den positive erfaringen man har med at kommunalt ansatte er med som ledere. Dette gir kommunene direkte innsyn i ferietiltakene, og styrker samarbeidet med Røde Kors. Av slike grunner kan det kan være klokt å utprøve dette i flere kommuner. Av konkrete forslag ble det pekt på betydningen av at Røde Kors gir rask tilbakemelding til kommunene om hvem som hadde kommet med på turene. Slik informasjon kan være viktig for kommunene i planleggingsfasen, når man må forholde seg til, og ta stilling til flere behov og tilbud. Det ble også pekt på behovet for gode rutiner for tilbakemelding til deltagerne om at de har fått plass på en tur. Det er tre ansvarlige parter i denne saksgangen: Kommunens folk, Røde Kors og hovedledere. Det bør ikke gå for lang tid fra påmeldingsfristen til deltagerne får endelig svar.

Behovet for gjensidig *informasjonsutveksling mellom kommunene og turansvarlige ble også trukket fram*. For det første ble det fra lederne engasjert av Røde Kors pekt på behov for tilstrekkelig informasjon om deltagerne slik at en kunne forholde seg til alle på best mulig måte. Ikke minst kan utfyllende informasjon bidra konstruktivt til å sette sammen storgruppa og undergrupper i reisefølget slik at muligheten for at enkeltdeltagere ødelegger for andre minimaliseres. Det kan også hjelpe Røde Kors til å sette rette ledere til rett gruppe av deltagere.

For det andre ble det fra kommunene vist til behovet for rapport om hvert enkelt barn etter turen. En slik rapport kunne være en hjelp for kommunene til å se nytten av turen, og for den videre planleggingen i forhold til deltakeren. Et tilsvarende poeng kom fram fra turlederne. Ledere lever tett på ungdommer i mange dager, og får viktige erfaringer og opplevelser med barna og ungdommene. Noen av disse burde barnevernet, og kanskje foresatte, være interessert i å få. Men det etterspørres ikke, ble det sagt. Her ble det uttrykt at et møte i etterkant for å utveksle erfaringer ville være en god anledning. Om slik informasjon skal skje i form av rapport eller møter, er delvis en praktisk sak, og delvis et juridisk anliggende. Hovedpoenget er at en nytter erfaringene til forbedring av informasjonsrutinene. Skal dette lykkes, krever det gjensidighet for alle parter.

Et problem når det gjelder all slik informasjonsutveksling er *taushetsplikten*. Men det bør finnes muligheter som en til nå ikke har prøvd fullt ut, f.eks. å arrangere møter

med foresatte/foreldre eller å få samtykke fra dem. At hjemmene samtykker i å dele informasjon kan også for dem gjøre det enklere å utnytte opplevelserikdommen barna/ungdommene har med seg fra turen. Uansett de beste hensikter blir det alltid noen vanskelige spørsmål knyttet til slik informasjonsutveksling. Det er for eksempel ikke lett å avgjøre hva en bør vite for å være sammen med ungdommene i en uke. Og det kan av og til by på problemer å få fram denne informasjonen på en korrekt juridisk måte. Informasjonsproblemene forsterkes i de tilfeller der flere etater i en kommune er involvert i ferieopplegg knyttet til én og samme deltager. I slike tilfeller (som ikke er så mange) er det ekstra viktig gjennom avtaler å få til brukbare ordninger og rutiner slik at deltakeren ikke havner i en gråsoner mellom flere instanser. En type informasjonsproblem kan bunne i språkproblemer. Å gjennomgå ei sjekkliste og i tillegg å la en leder ta en ekstra prat før avreise kan være det som gjør forskjellen på en vellykket og ikke vellykket tur for noen ikke-norske deltagere. Ved slike prosedyrer kan en for eksempel få avklart om noen trenger visum for å komme inn i England.

Et problematisk tema gjelder *sammensetningen av deltagere på turene*. På den ene siden ble det pekt på at en burde unngå å ha med belastet ungdommer, som for eksempel er utagerende eller har rusproblemer. Et sentralt argument er at dagens ledere er frivillige uten spesiell kompetanse på ungdom med stor atferdsproblematikk. Barn med atferdsproblemer og med ”tunge diagnoser” blir i vanskeligste laget å takle. På den andre siden var det flere i kommunene som etterlyste mer *differensierte* tilbud. Man så at det var enkelte med klare behov som man ikke hadde ferietilbud for. En ønsket egne tilbud også til mer utagerende barn og ungdom. Det er for øvrig ikke bare atferdsproblemer som kan sette begrensninger for deltagelse. For eksempel ble det pekt på at barn med noen typer allergi, eller som er under tre år, ikke passer på gårdsferien på Langedrag. Kommunene må gjøres oppmerksom på slike begrensninger. Et annet tema er antall deltagere pr. tur. En full buss kan eksempelvis bli opplevd som for stor gruppe. Det er vanskelig å etablere gode sosiale relasjoner mellom så mange.

Fra kommunenes side ble det uttrykt at det var større behov for organisert ferie enn det tilbudet kunne dekke. Samtidig var noen barn gjengangere både på samme tur år etter år, og etter hvert også på turer til andre reisemål. Flere informanter peker på at dette ikke er en uproblematisk fordeling av tilbudene. Det kan ha sine fordeler for akkurat denne deltageren, men også ha sine ulemper ved det at andre derved ikke får sjansen til å reise. Dette reiser vanskelige spørsmål, men det gis ingen enkle svar.

Oppfølgingsarrangementer i etterkant av turer er en god måte å bearbeide inntrykk på. Slike arrangementer kan opprettholde kontakten med andre deltagere og gjøre ferien til en mer ”total opplevelse”. De kan også inspirere deltagere til å bli med på turen en annen gang og til andre reiser. De kan også gjøre deltagerne til gode ambassadører for oppleggene i deres egne omgangskretser. Noen av deltagerne kan trolig også bli stimulert til senere å bli ledere. Slike oppfølgingsarrangementer kan inneholde video-/bildemimring fra gjennomførte turer, enkel servering (som pizza), felles kinobesøk, bowling, småturer til badeland, Torungen fyr, RK-hytta på Hovden, og så videre. For noen vil det på denne måte være en sosial kontinuitet gjennom store deler av året.

For Røde Kors kan dette likevel være et spørsmål om hvor mye organisasjonen skal ta på seg. Hvor ”heldekkende” skal organisasjonen være i forhold til å fylle omsorgsoppgaver, fritidsaktiviteter og sosiale behov for grupper av barn/unge med litt marginale ressurser i eget hjem/nærmiljø? Dette dreier seg for det første om grenseoppgangen mellom oppgavene til det private nettverket og forpliktelser knyttet til naboskap og deltakelse i frivillige organisasjoner som idrettslag og menigheter. For det andre omhandler det også om grenseoppgangen i forhold til det offentlige hjelpeapparatet i kommunene.

Gjennomgående får *lederne* stor ros for dyktighet og engasjement. Enkelte rekrutterings-utfordringer ble pekt på. Noen mente det burde være flere menn med. Et forslag er å annonsere i blader og aviser ut fra tro på at det er mange dyktige hjelpere rundt omkring. I praksis synes imidlertid personlig kontakt gjennom venne- og bekjentskapsnettverk å være det mest effektive. Et annet forslag er å jobbe mer aktivt ut mot flere kommuner og samarbeide med dem om å rekruttere nye ledere. Det ble oppfattet som vellykket at kommunalt ansatte i hjelpeapparatet var med. En tredje mulighet er å gjøre en offensiv mot besteforeldre-generasjonen, og da spesielt mot bestefedre. Mange av dem er nok ikke klar over hvor verdifulle de ville ha vært.

Når det gjelder *opplegget for turene* fikk innholdet i disse gjennomgående ros. Spørreundersøkelsen blant deltagerne viser imidlertid til en tilbakevendende problemstilling: Hvordan skal fordelingen av bundet og fritt program på reisene være, og hvordan skal lederne både opptre som bestemte grensesettere og gode samarbeidspartnere på en gang? Svaret på spørsmålene er ikke gitt, men noe av løsningen kan ligge i forarbeidet og dialogen mellom lederne og deltagere om opplegget. I noen grad ble det også etterlyst *andre typer ferier, for eksempel* juleferier. I forlengelsen av dette kan en peke på påskeferier og lignende. For å få en løpende

tilbakemelding fra turene ble det pekt på at *evaluering* burde være en fast rutine i sluttfasen. På den måten kan en på en bedre måte videreutvikle de turene en har og eventuelt komponere nye reiseopplegg.

Det har i de ti årene Røde Kors har arrangert ferieturer, vært gjort endringer når det gjelder *reisemål*. Som nevnt har en skiftet fokus fra kjøpeaktiviteter til mer friluftspregede. Det innebærer at storbyer er mindre aktuelle nå enn for noen år siden. Dette synes som et godt begrunnet valg. Det er vel likevel grunn til å tro at saken kan komme på dagsordenen igjen når det for tiden er blitt populært å dra på ovale weekendturer til europeiske storsteder. En løpende problemstilling for arrangørene er forholdet program/ikke program. For eksempel ble skiftet fra Eidene til Langedrag begrunnet ut fra at det var et fastere program hos sistnevnte tilbyder. På den annen side erfarer en også at for noen deltageres del at de nettopp tjener på å ha en kombinasjon av bunden og ubunden tid på turene. Flere informanter har pekt på at mengden av fastlagt program kan være mindre dersom området er tilrettelagt for lek og aktiviteter. Unger finner da på ting av seg selv. Det viktigste er trolig at opplegget er tilpasset rimelig bra til den aktuelle gruppen av deltagere. Det nye tilbudet med Boy Lesley for større ungdommer, synes slik sett å være et positivt supplement til Englandsturen.

En annen problemstilling gjelder reiseavstand. For noen deltagere er det viktig at reisemålet ikke er for langt unna. Det gjelder for eksempel for familier med små barn. Reisen i seg selv oppleves som kjedelig og for lite aktiviserende. For andre deltagere – ikke minst ungdommen – er det nettopp et poeng å reise langt, fortrinnsvis til utlandet. Balansen mellom turer er i all hovedsak ivaretatt på en god måte av Aust-Agder Røde kors, men vil være en stadig utfordring også i årene som kommer, men skiftende ”moter” i reisemønster for folks ferievaner generelt.

Samlet sett synes det klart at ferieoppleggene til Røde Kors har livets rett og fyller et behov. De burde ha mulighet til å utvides i større omfang til resten av landet. Et mulig tiltak som kunne hjelpe både til rekruttering og opplæring av ledere kunne være å opprette et *nasjonalt treffsted*, for eksempel nettbasert, for de som driver med slike turer innen Røde Kors. Der kunne en videreutvikle tilbudene og lære av hverandre. Sentrale temaer bør kunne være: Hvordan bygge kontaktnett? Hvordan rekruttere og lære opp ledere? Hva er god reisemål for ulike grupper? Hvilke reiseoperatører er mulige samarbeidspartnere? Og hvordan kan en samarbeide på tvers av fylkesavdelinger? Et arbeid som kan gå parallelt, kan være å etablere lokale/regionale nettverksavdelinger. Disse kan for eksempel arrangere oppfølgingsarrangementer, både for ledere og deltagere. Den viktigste forutsetning for fortsatt drift og

videreutvikling av ferietiltak for barn og ungdom er nok likevel den lokale satsningen og det arbeidet som ansatte og frivillige i Røde Kors gjør.

Litteratur:

Bergquist, M.(1996): *En utopi i verkligheten. Kolonirörelsen och det nya samhället*. Etnologisk förening för Västsverige, Göteborg

Fridberg, T.(2000): *Kultur- og fritidsaktiviteter 1975-1998*. Socialforskningsinstituttet, København

Janfelt, M.(1999): *Den privat-offentliga gränsen. Det sociala arbetets strategier och aktörer i Norden 1860-1940*. Nordisk Ministerråd, København

Jensen, Hilde & Sølberg, Unni (2003): *Evaluering av prosjektet "Frivillighet i endring", Norges røde kors organisasjonsutviklingsprosess 1999-2002*. Oslo: Norges røde kors

Sandell, K. & Sörlin, S.(2000, red.): *Friluftshistoria. Från "hårdande friluftslif" till ekoturism och miljöpedagogik*. Catsson, Stockholm

Storvik, A. G. (2005): Frivillig karriere. I *Personal og ledelse*, Nr. 5, s. 32-34

Sæther, S.(2003): Frivillighetsarbeid for det gode liv. I *Embla*, årg. 8, nr. 8, s.36-39

Veigård, H. L. (2001): Uten frivillighet stopper Norge. I *Søkelys*, nr. 4, s. 8-11

Landrø, M B & Wangensteen, B (red.1994): *Bokmålsordboka*. Universitetsforlaget, Oslo

Øvrevik, H. B. (2002): *Fritid og helse i et utvidet perspektiv. En studie av fritiden til et utvalg 15-åringer i Oslo*. Hovedoppgave, Norges idrettshøgskole.

Vedlegg 1

Metodiske kommentarer

Framstillingen i forhold til kommuneansatte bygger på en kvalitativ intervjuundersøkelse som ble gjennomført i november/desember 2006. Til sammen ble 11 personer intervjuet, omtrent halvparten i direkte møte og resten pr. telefon. De fleste av intervjupersonene arbeidet innen barnevernsetaten, men tre stykker arbeidet i henholdsvis helsesøstertjenesten og flyktningtjenesten. Til sammen var 9 av 15 kommuner i Aust-Agder representert. Det var også en lengre samtale med den ansvarlige i Røde Kors. Den intervjuguiden som ble benyttet ligger som vedlegg til undersøkelsen (se vedlegg 2).

Fremstillingen i forhold til ledere bygger også på en kvalitativ intervjuundersøkelse. Til sammen ble 10 ledere *intervjuet*, alle gjennom direkte møter. To intervjuer ble gjennomført i mai, de øvrige i oktober 2006. Alle informantene hadde erfaring som frivillige ledere på disse turene. Enkelte hadde vært med i 5-8 år på samme tur, mens andre hadde vært med på opptil tre forskjellige turer. Hovedlederne for alle reisemålene er blant informantene. Informantene hadde til sammen erfaring fra 55 turer, fordelt over alle reisemålene som presenteres i rapporten. Intervjuguiden ligger ved som vedlegg til undersøkelsen (se vedlegg 3).

Når det gjelder brukerundersøkelsen, er den i stor grad basert på en spørreskjemaundersøkelse blant et utvalg av deltakerne. Røde Kors sine lister over deltakere på opplegget "Ferie for alle" viser at det totale antallet var på over 500. Noen av disse er gjengangere på flere turer. Så antallet personer er betraktelig lavere. Fra populasjonen på 500 ble det trukket ut om lag 100 personer, fordelt forholdsvis jevnt over reisemål og år. Det ble oppdaget at noen svarpersoner var dobbeltrepresentert i utvalget, og at andre ikke var mulige å få tak i adressen til grunnet mye og hyppig flytting, navnskifte, med mer. Det endelige tallet på aktuelle deltakere i studien ligger derfor på vel 80. Av personvern hensyn var det Røde Kors som sendte ut spørreskjemaene og svarene ble sendt tilbake anonymt. Første utsendelse foregikk 9. juni 2006. Se følgebrev under vedlegg 4. Svarfrist var to uker senere. Antall svar var 15. Et purrebrev ble sendt 5. sept. 2006 (se purrebrev under vedlegg 4) og resulterte i ytterligere ni svar. Svarprosenten er således $24/84 = 29\%$. Dette er noe lavt. Med under 30 respondenter blir det lite meningsfylt med omfattende statistiske beregninger på forskjeller ut fra kjønn, alder og bosted.

I tillegg til spørreundersøkelsen ble det for turen til England i 2006 samlet inn 18 anonymiserte utfylte evalueringsskjemaer ved turens avslutning. Spørsmålene i disse skjemaene overlapper delvis med spørsmålene i den felles brukerundersøkelsen, og utfyller svarene som ble gitt via spørreskjemaet.

Spørreskjemaet besto av et ark med spørsmål på begge sider (se vedlegg 4). På alle vurderingss spørsmålene i delene en til og med tre kunne svareren krysse av på en femdel Likertskala, hvor 5 indikerer i stor grad og 1 i liten grad. Det var et forholdsvis lavt antall som svarte, og spørsmålet kan reises om hvor representative er svarerne er i forhold til alle som har vært deltakere på Røde Kors sine turopplegg i den siste tiårsperioden. Vi har ingen registrert bakgrunnsvariabel som bosted, alder eller kjønn som gjør at vi kan bedømme representativiteten i utvalget i forhold til populasjonen. Variasjonen i antall respondenter i forhold til de enkelte turene forklares i hovedsak ut fra tre forhold: 1) Antall deltakere til de forskjellige reisemål varierer sterkt. 2) Alderen på deltakerne er ulik. En kan anta at eldre deltakere har lettere for å svare på spørreskjemaet enn yngre. 3) Deltakerne er delvis plukket ut på basis av sosiokulturelle faktorer. Det er grunn til å anta at det blant deltakerne er flere med lese-/skrivevansker enn i befolkningen ellers. For disse kan det å svare skriftlig på

spørsmål være en høy terskel å trå over. Holdbarheten til de endelige vurderinger som er gitt styrkes av at analysen av spørreundersøkelsen er supplert med informasjon fra de intervjuene som er nevnt over, og med deltakervurderingene i kjølvannet av 2006-turen til England. Denne mangesidige metodiske tilnærmingen borger for at hovedkonklusjonene i undersøkelsen er gyldige.

Vedlegg 2:

Spørsmålsguide til kommuneansatte

Hvordan oppfattes behovet for ferieordninger for barn og ungdom?

Hva slags tilbud finnes (i tillegg til dem fra Røde kors?)

Hva er kjennskapet til tilbudet fra Røde Kors?

Hvordan håndteres brevene/henvendelsen fra Røde Kors?

Hvilken instans tar seg av dem (barnevern-, sosial-, helsesøster-, kultur-, med mer)

På hvilket administrativt nivå behandles de?

Hvorfor benyttes/benytted ikke tilbudet fra Røde Kors?

Er det stort behov for fritidstilbud, eller er det nådd et metningspunkt?

Hvilken rolle spiller økonomien (i kommunen) for deltakelse?

Hva legges det vekt på ved (eventuell) utvelgelse av brukere?

Når man den gruppen man ønsker, eller er det grupper som burde ha, men ikke får, ferietilbud?

Hva er oppfatningen av innholdet i Røde Kors tiltakene på dette området?

Hva har tilbudet fra Røde Kors betydd for deltakerne?

Forslag til forbedringer?

Andre kommentarer?

Vedlegg 3

Spørsmål til de frivillige lederne

Rekruttering av ledere

Hvordan rekrutterer Røde Kors de frivillige som er med som ledere på disse ferieturene?
Hvordan ble du rekruttert?

Forberedelsene før turene

Hvordan opplever du forberedelsene til turene fra Røde Kors sin side i forhold til deg som leder? Hva var bra? Hva var ikke bra? Har du forslag til forbedringer?

Har du spesielle kommentarer vedrørende:

- informasjonen du fikk om selve turene i forkant?
- hvordan informasjon om retningslinjer for turen ble gitt deg?
- hvordan Røde Kors forberedte deg på hva det innebar å være leder?
- hvordan ble du informert om taushetserklæringen i forkant av turene?

Hvordan opplevde du at forberedelsene fungerte for ungene/ungdommene/familiene?

Kan du si noe om:

- hvordan de ble forberedt?
- tidspunktet for forberedelsene?
- hva var bra? Hva bør forbedres?

Gjennomføringen av turene

Kan du fortelle om dine erfaringer med gjennomføringen av turene?

Hva vil du si om:

- innholdet på turene?
- hvilken mening disse turene har for barna/ungdommene?
- reisemålene?
- tidspunktene for turene?
- forholdet mellom barna/ungdommene og mellom barna/ungdommene og dere ledere
- alkohol – rus på turene?
- hva som har vært spesielt positivt?
- hva som har vært negativt?

Evaluerings av turene

Gjennomfører dere noen systematisk evaluering av hver tur? I tilfelle hvordan?

Øvrige turer – oppfølgingsarrangementene

Ut over høsten/vinteren inviteres de samme barna/ungdommene til enkelte mindre arrangementer/turer. Hvilke synspunkter har du på disse arrangementene?

Egenskaper hos leder, samt leders personlige erfaring

- Hvilke egenskaper/kunnskaper/erfaringer er viktig/nødvendig hos de frivillige lederne?
- Alder/kjønn – erfaringsbakgrunn – personlige egenskaper - kunnskaper/utdanning – interesser/ferdigheter. Var disse egenskapene tilstede?
- Hva betyr det for deg at det er Røde Kors, som frivillig organisasjon som arrangerer turene?
- Hva har disse/denne turen betydd for deg rent personlig?

Tanker om fremtiden

Hva mener du bør endres/bedres når det gjelder Ferieturene i Røde Kors regi i fremtiden?

Oppsummering

Har du til slutt noen utfyllende tanker/erfaringer med å være frivillig leder på disse turene som ikke er kommet frem i intervjuet?

Vedlegg 4: Følgebrev pluss spørreskjema

Arendal, 09.06.06

EVALUERING AV RØDE KORS SITT TILBUD "FERIETURER FOR BARN OG UNGE"

Kjære ferieturdeltaker

Aust-Agder Røde Kors har arrangert Ferieturer for barn og unge i ca ti år. Vi ønsker nå å gjøre en systematisk og grundig evaluering av tilbudene. Til å gjøre dette har vi engasjert bl.a. førstelektor Carl Chr. Bachke ved Vernepleierstudiet på Høgskolen i Agder. Derfor vil svarene dere sender inn, bli bearbeidet av ham med tanke på å få et overblikk over hva som har fungert bra og kanskje mindre bra. Hensikten er å få inn informasjon slik at vi kan forbedre tilbudene våre.

All informasjon vil bli aidentifisert slik at innsenders navn og adresse ikke vil framkomme i databearbeiding, funn og rapport. Prosjektet påregnes ferdigstilt innen utgangen av 2006. Når rapporten er ferdigskrevet, vil innsamlede data (de utfylte spørreskjemaene) bli destruert.

For at vi skal få et så riktig og fullstendig inntrykk av hvordan du som feriedeltaker har opplevd reisene, ber vi deg om å svare ærlig og oppriktig på vedlagte spørreskjema. Du vil trolig trenge mindre enn 15 minutter til å svare. Hvis du er barn og synes det er vanskelig å fylle det ut, kan du be en voksen som du kjenner å hjelpe deg. Når skjemaet er ferdig utfylt, ber vi deg legge det i konvolutten med frimerke på, og sende den inn til:

**Carl Chr. Bachke
Høgskolen i Agder, Serviceboks 604,
4809 Arendal**

Denne adressen er alt trykket på konvolutten. Svarfristen er **fredag 23. juni 2006**.

Vi imøteser ditt svar med stor interesse. Jo flere svar jo bedre for den videre utviklingen av feriereisene. Vi håper derfor inderlig at du deltar. Samtidig skal du vite at **det er frivillig å svare** på spørreskjemaet

Vennlig hilsen

Carl Chr. Bachke
Førstelektor ved HiA

Björg Hopstock
Koordinator Aust-Agder Røde Kors

Arendal, 05.09.06

PURRINGSBREV
EVALUERING AV RØDE KORS SITT TILBUD "FERIETURER FOR BARN OG UNGE"

Kjære ferieturdeltaker

Først av alt hjertelig takk til alle dere som svarte på vår første utsendelse av spørreskjemaet. Siden dere er anonyme, vet vi ikke hvem som sendte det utfylte skjemaet tilbake til oss. Derfor sender vi ut en purring til alle som ble utvalgt. Har du allerede svart, kan du bare kaste dette purringsbrevet med innhold.

Vi vet at noen av dere ikke har fått vårt første brev da vi trolig benyttet feil adresse. Det er gått mange år siden en del av dere deltok på dette Røde Kors tilbudet, og da er det helt naturlig at noen flytter på seg. Nå har du imidlertid en ny sjanse til å svare.

Dersom du ikke har svart, vil vi be deg så inderlig vi kan om å bruke noen minutter på å hjelpe oss til å bli bedre til å hjelpe barn og unge i årene som kommer. Dine svar gir oss tips om hvordan vi kan bli bedre og dermed lage det beste opplegg rundt våre ferieturer for alle.

Aust-Agder Røde Kors har arrangert Ferieturer for barn og unge i ca ti år. Vi ønsker nå å gjøre en systematisk og grundig evaluering av tilbudene. Til å gjøre dette har vi engasjert bl.a. førstelektor Carl Chr. Bachke ved Vernepleierstudiet på Høgskolen i Agder. Derfor vil svarene dere sender inn, bli bearbeidet av ham med tanke på å få et overblikk over hva som har fungert bra og kanskje mindre bra. Hensikten er å få inn informasjon slik at vi kan forbedre tilbudene våre.

All informasjon vil bli avidentifisert slik at innsenders navn og adresse ikke vil framkomme i databearbeiding, funn og rapport. Prosjektet påregnes ferdigstilt innen utgangen av 2006. Når rapporten er ferdigskrevet, vil innsamlede data (de utfylte spørreskjemaene) bli destruert/tilintetgjort.

For at vi skal få et så riktig og fullstendig inntrykk av hvordan du som feriedeltaker har opplevd reisene, ber vi deg om å svare ærlig og oppriktig på vedlagte spørreskjema. Du vil trolig trenge mindre enn 15 minutter til å svare. Hvis du er barn og synes det er vanskelig å fylle det ut, kan du be en voksen som du kjenner å hjelpe deg. Når skjemaet er ferdig utfylt, ber vi deg legge det i konvolutten med frimerke på, og sende den inn til:

Carl Chr. Bachke
Høgskolen i Agder, Serviceboks 604, 4809 Arendal

Denne adressen er alt trykket på konvolutten. Svarfristen er **tirsdag 19. sept. 2006**.

Vi imøteser ditt svar med stor interesse. Jo flere svar jo bedre for den videre utviklingen av feriereisene. Vi håper derfor inderlig at du deltar. Samtidig skal du vite at **det er frivillig å svare** på spørreskjemaet

Vennlig hilsen
Carl Chr. Bachke
Førstelektor ved HiA

Björg Hopstock
Koordinator Aust-Agder Røde Kors

”FERIETURER FOR ALLE” Hvor tilfreds er du som deltaker med RØDE KORS sine opplegg?

Steder og antall turer du har vært med på		Antall ganger	I hvilken grad likte du turene				
			I liten grad	2	3	4	I stor grad
1	Haraldvigen, barn, høstferie		☐	☐	☐	☐	☐
2	Langedrag, familietur, sommer		☐	☐	☐	☐	☐
3	Eidene, familietur sommer		☐	☐	☐	☐	☐
4	Danmark eller Sverige, barn, sommer		☐	☐	☐	☐	☐
5	England, ungdom, sommer		☐	☐	☐	☐	☐
6	Vinterhelg Hovden, ungdom		☐	☐	☐	☐	☐
7	Andre tursteder (skriv):		☐	☐	☐	☐	☐

Hvordan likte du turopplegget/ene?		I liten grad	2	3	4	I stor grad
8	Forhåndsinformasjonen, brev, på-meldingsskjema, muntlige informasjon	☐	☐	☐	☐	☐
9	Transporten til/fra hjemsted - reisemål	☐	☐	☐	☐	☐
10	Mat og seng på turstedet ² : Angi sted (er):	☐	☐	☐	☐	☐
11	Opplegg der du selv er aktiv. Gi eksempler:	☐	☐	☐	☐	☐
12	Opplegg der du mer ser på. Gi eksempler:	☐	☐	☐	☐	☐
13	Å gå aktivitetspark/tivoli (hvis aktuelt)	☐	☐	☐	☐	☐
14	Å være i badeland el. tilrettelagt badeopplegg som f. eks. Haraldvigen	☐	☐	☐	☐	☐
15	Beskriv andre aktiviteter du vil trekke fram?	☐	☐	☐	☐	☐
16	Å være sammen med andre deltakere	☐	☐	☐	☐	☐
17	Å være sammen med lederne	☐	☐	☐	☐	☐
18	Hvordan likte du at turene var rusfrie?	☐	☐	☐	☐	☐
19	Dersom det likevel forekom rusbruk blant deltakere eller ledere, i hvilken grad skjedde det?	☐	☐	☐	☐	☐
Hvilke betydning har turen(e) hatt senere i livet?						
20	På skolen: I skolearbeidet i timene	☐	☐	☐	☐	☐
21	På skolen: I friminuttene	☐	☐	☐	☐	☐
22	Hjemme: I sammen med familien	☐	☐	☐	☐	☐
23	Hjemme: I alenaktiviteter som lekser, lesing, data	☐	☐	☐	☐	☐
24	Under fritidsaktiviteter sammen med andre	☐	☐	☐	☐	☐
25	Under fritidsaktiviteter alene, f eks. ute i naturen	☐	☐	☐	☐	☐
26	I hvilken grad har turen(e) hatt betydning totalt sett	☐	☐	☐	☐	☐

² Har du deltatt på flere turer til flere steder, kan du fortelle hvilke steder det er, og oppgi i hvilken grad du likte disse på den samme skalaen fra 1 til 5 på baksida av arket. Skriv sted og tall.

Vi ønsker gjerne at du kan si noe med egne ord om følgende spørsmål:

27. Kom med forslag til hvordan informasjonsarbeidet kan forbedres, (jf. spørsmål 8):

.....
.....

28. Kom med forslag til aktiviteter du vil ha mer av (jf. spørsmål 11-15):

.....

29. Kom med forslag til aktiviteter du vil ha mindre av:

.....

Spørsmål 17 om LEDERNE:

30. Hva var lederne gode til (jf. spørsmål 17):

.....
.....

31. Hva kan de bli bedre til:

.....
.....

32. Hva førte til at du ble med på turen?:

.....
.....

BAKGRUNNSINFORMASJON OM SVAREREN

33. Hvor gammel er du? ..... år

34. Hvilke kjønn (sett kryss)? Gutt .... Jente .....

35. Jeg bor i landkommune:..... Bykommune:..... (sett kryss)

36. Har du noe du vil si til som Røde Kors om turene de arrangerer, skriv her:

Dersom du har deltatt på flere turer, se fotnote forrige side, og du vurderer dem forskjellig, kan du beskrive det nærmere her